

PROGRAMACIÓN DE 3º DE PRIMARIA.

ÍNDICE

1. CONTEXTO (Páx. 3)
2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE: COMPETENCIA E COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA, INTERACCIÓN CO MUNDO FÍSICO, MATEMÁTICA, DIXITAL, SOCIAL E CIDADÁ, ARTÍSTICA, APRENDER A APRENDER. (Páx. 3)

-Área de Lingua e Literatura Galega

3. Obxectivos da materia (Páx. 16)
4. Contidos: temporalización por unidades didácticas (Páx. 17)
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe (Páx. 22)
6. Metodoloxía didáctica (Páx. 29)
7. Materiais e recursos didácticos (Páx. 30)
8. Mínimos esixibles (Páx. 30)

-Área de Lengua y Literatura Castellana

3. Obxectivos da materia (Páx. 31)
4. Contidos: temporalización por unidades didácticas (Páx. 33)
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe (Páx. 36)
6. Metodoloxía didáctica (Páx. 44)
7. Materiais e recursos didácticos (Páx. 45)
8. Mínimos esixibles (Páx. 45)

-Área de Matemáticas:

3. Obxectivos da materia (Páx. 47)
4. Contidos: temporalización por unidades didácticas (Páx. 48)
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe (Páx. 52)
6. Metodoloxía didáctica (Páx. 56)
7. Materiais e recursos didácticos (Páx. 57)
8. Mínimos esixibles (Páx. 57)

-Área de Ciencias da Natureza

3. Obxectivos da materia (Páx. 59)
4. Contidos: temporalización por unidades didácticas (Páx. 60)
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe (Páx. 62)
6. Metodoloxía didáctica (Páx. 69)
7. Materiais e recursos didácticos (Páx. 69)
8. Mínimos esixibles (Páx. 70)

-Área de Ciencias Sociais:

3. Obxectivos da materia (Páx. 70)
4. Contidos: temporalización por unidades didácticas (Páx. 72)
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe (Páx. 74)
6. Metodoloxía didáctica (Páx. 81)
7. Materiais e recursos didácticos (Páx. 82)
8. Mínimos esixibles (Páx. 82)

-Área de Educación Plástica:

3. Obxectivos da materia (Páx. 83)
4. Contidos: temporalización por unidades didácticas (Páx. 83)
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe (Páx. 85)
6. Metodoloxía didáctica (Páx. 87)
7. Materiais e recursos didácticos (87)
8. Mínimos esixibles (Páx. 88)

-Valores sociais e cívicos:

3. Obxectivos da materia (Páx. 88)
4. Contidos: temporalización por unidades didácticas (Páx. 89)
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe (Páx. 90)
6. Metodoloxía didáctica (Páx. 92)
7. Materiais e recursos didácticos (Páx. 93)
8. Mínimos esixibles (Páx. 93)

9. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN (Páx. 93)
10. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN (Páx. 94)
11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE (Páx. 94)
12. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES (Páx. 94)
13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES (Páx. 94)
14. ACCIÓN PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR (Páx. 94)
15. INTEGRACIÓN DAS TIC's (Páx. 95)
16. CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN (Páx. 95)

2. CONTEXTO:

Aula de 3º de Primaria, que conta con dezaseis alumnos/as dos cales cinco deles acuden por primeira vez ao centro.

CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE:

ÁREA DE LINGUA E LITERATURA GALEGA.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar, interpretar e expresar con claridade situacións cotiás contendo elementos matemáticos. Así mesmo, ofrece a posibilidade real de utilizar a actividade matemática en contextos variados para poder desenvolver así a utilización da linguaxe como instrumento para poder comunicarse e expresarse a diferentes niveis.

- Interactuar co contorno natural de xeito respectuoso.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no contorno natural e as repercusións para a vida futura.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Xerar criterios persoais acerca da visión social sobre a estética do corpo humano

fronte ao coidado saudable deste.

- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

Comunicación lingüística

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Gozar coa lectura.
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e claro, calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

Competencia dixital

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Artística.

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións dende códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.

- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse dende o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Aprender a aprender

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Planificar recursos necesarios e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

ÁREA DE LINGUA E LITERATURA CASTELÁ:

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

- Interactuar coa contorna natural de xeito respectuosa.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home na contorna natural e as repercusións para a vida futura.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e o exercicio físico.
- Xerar criterios persoais achega da visión social sobre a estética do corpo humano fronte ao seu coitado saudable.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos en situacións cotiás.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

Comunicación lingüística

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos
- Gozar coa lectura.
- Expresar oralmente de xeito ordenado e clara calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.

- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de asignaturas diversas.

Competencia dixital

- Empregar distintas fontes para a procura de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Artística.

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Identificar as implicacións que ten vivir nun estado social e democrático de dereito referendado por unha norma suprema chamada Constitución Española.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar disponibilidad para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer a riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Aprender a aprender

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Planificar recursos necesarios e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para mellóraa do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos. Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

ÁREA MATEMÁTICA.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

- Interactuar coa contorna natural de xeito respectuoso.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home na contorna natural e as repercusións para a vida futura.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto a alimentación e o exercicio físico.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos).
- Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera materia.
- Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.

Comunicación lingüística

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e clara, calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.

Competencia dixital

- Empregar distintas fontes para a procura de información.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Artística.

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.

Aprender a aprender

- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS:

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

- Respetar e preservar a vida dos seres vivos do seu contorno.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polos seres humanos no medio natural e as repercusións para a vida futura.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social sobre a estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.
- Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
- Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

Comunicación lingüística

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta.
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

Competencia dixital

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso da tecnoloxías.

Artística.

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e na vida cotiá.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de Dereito referendado por unha norma suprema chamada Constitución española.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e

potencialidades.

- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender axúdanos a ser conscientes de como se aprende, de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe. Esta competencia fai necesaria a perseveranza na aprendizaxe, capacidade de autoavaliarse e autorregularse sabendo administrar o esforzo, aprendendo dos erros dun mesmo e dos demais, incidindo en formulacións de metas alcanzables a curto, medio e longo prazo elevando de forma progresiva e realista os obxectivos de aprendizaxe.

- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Planificar recursos necesarios e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA:

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

- Interactuar co ámbito natural de xeito respectuoso.
- Respetar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas e comprender o que acontece ao noso arredor.

Comunicación lingüística

- Plan lector: gozar coa lectura.
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e claro, calquera tipo de información.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta do interlocutor...
- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.

Competencia dixital

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.

Artística.

- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.

Competencias sociais e cívica.

- Educación en valores: aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto polos distintos ritmos e potencialidades.

Aprender a aprender

- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Planificar os recursos necesarios e os pasos que se van realizar no proceso de aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

ÁREA DE PLÁSTICA:

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

- Interactuar co medio natural dunha forma respectuosa.
- Respecto e preservar a vida dos seres vivos no seu ambiente.
- Tornouse consciente dos cambios producidos polo home no medio natural e as implicacións para a vida futura.
- Xerar opinións persoais sobre a visión social da estética do corpo humano contra a saúde del.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida diaria.

- Identificar e precisamente manipular elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos ...) en situacións cotiás.
- Aplicar o coñecemento matemático para resolver situacións problemáticas en contextos reais e en calquera tema.
- Aplicar estratexias para a resolución de problemas de calquera situación problemática.

Competencia lingüística

- Entender o significado de textos escritos.
- Sostendo o significado de expresións orais ordes, explicacións, instrucións, historias ...
- Boa lectura.
- expresar oralmente de forma ordenada e limpar calquera información.
- Respecta as normas de comunicación en calquera contexto: tempo de intervención, atento ao interlocutor escoita ...
- Xestionar elementos da comunicación non verbal, ou rexistros diferentes en diferentes situacións de comunicación.
- Comprender o desenvolvemento socio-cultural da lingua e da súa historia para unha mellor utilización do mesmo contexto.
- Use o coñecemento da lingua para atopar información e ler textos en calquera situación.

Competencia dixital

- Usar distintas fontes para atopar información.
- Usar diferentes canles de comunicación para transmitir diversas informacións audiovisual.
- Xestionar as ferramentas dixitais para a construción de coñecementos.
- Comprender as mensaxes desenvolvidas en varios códigos.
- Actualizar o uso de novas tecnoloxías para mellorar e facilitar a vida de traballo diario.
- Aplicar estándares éticos no uso de tecnoloxías.

Artística.

- Amosar respecto ás obras máis importantes do patrimonio cultural en todo o mundo.
- Avaliar o multiculturalismo como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións de códigos artísticos.
- Apreciar a beleza da expresión artística e na vida cotiá.
- Desenvolver traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

- Comprender e aplicar os dereitos e deberes da vida cívica no contexto da escola.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cos outros en situacións de vida e traballo da comunidade e para a resolución de conflitos.
- Amosar dispoñibilidade para a participación activa nas áreas establecidas de participación.
- Recoñecer riqueza en diversidade de opinións e ideas.
- Aprender como comportarse a partir do coñecemento dos diferentes valores.
- Proxectar unha escala de valores e actuar en consecuencia.
- Para demostrar preocupación polo respecto desfavorecidos e para as diferentes taxas e

potencialidades.

- Involucrar-se en ou promover accións cun propósito social.

Aprender a aprender

- Identificar o potencial persoal como un aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, as funcións executivas ...
- Desenvolver diferentes intelixencias múltiples.
- Aplicar estratexias para mellorar a ,, emocional, do pensamento creativo interdependentes crítica ...
- Desenvolver estratexias que estimulen a comprensión rigorosa dos contidos.
- Os pasos de planificación e recursos necesarios para asumir o proceso de aprendizaxe.
- Siga os pasos establecidos e tomar decisións sobre os próximos pasos en termos de resultados intermedios.
- Avaliar a realización dos obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar consciencia do proceso de aprendizaxe.

ÁREA DE LINGUA E LITERATURA GALEGA

OBXECTIVOS:

1. Comprender discursos orais e escritos máis extensos e complexos que no ciclo anterior, ampliando os temas de interese, mantendo a atención e unha actitude crítica.
2. Diferenciar as ideas esenciais das accesorias.
3. Analizar os aspectos sinxelos do texto (estrutura do discurso, vocabulario, intención, etc.).
4. escoitar, reproducir e representar expresións da linguaxe oral tradicional (adiviñas, cancións, contos, trabalinguas, etc.).
5. Expresarse oralmente e por escrito axeitadamente en situacións formais e informais, ampliando os contextos e interlocutores coñecidos e descoñecidos.
6. Representar e recitar textos orais coa articulación, a entoación e o ritmo axeitados, de forma comprensiva e expresiva.
7. Utilizar correctamente as estruturas lingüísticas básicas.
8. escoitar e relatar experiencias presentes e pasadas, respectando os aspectos normativos da lingua.
9. Expresar con claridade, ordenadamente e mediante os mecanismos de cohesión necesarios: vivencias, ideas, observacións, sentimentos, etc.
10. Elixir as formas de comprensión e expresión axeitadas á situación e á intención comunicativa.
11. Valorar e aceptar as achegas propias e as dos demais, respectando as normas do intercambio comunicativo.
12. Producir textos escritos propios da vida social da aula, como consolidación do sistema lecto-escritor para comunicar coñecementos, experiencias e necesidades (normas, fichas, postais, anuncios, carteis...), de acordo coas características propias destes textos.
13. Comprender textos do ámbito escolar, producidos con finalidade didáctica ou de uso social (descricións, instrucións e explicacións), para aprender e para informarse, comparando, clasificando, identificando e interpretando os coñecementos e as informacións para ampliar as aprendizaxes.
14. Utilizar, de xeito dirixido, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación e os

diferentes tipos de bibliotecas (de aula e de centro), mostrando respecto polas súas normas de funcionamento, coa finalidade de obter información e modelos para a composición escrita.

15. Producir textos escritos propios da vida social da aula, como consolidación do sistema lecto-escritor para comunicar coñecementos, experiencias e necesidades (normas, fichas, postais, anuncios, carteis...) de acordo coas características propias destes textos.
16. Utilizar os coñecementos de lecto-escritura para a comprensión de textos e o intercambio de experiencias e sentimentos.
17. Comprender textos literarios de xéneros diversos axeitados en canto a temática e complexidade e iniciarse nos coñecementos das convencións específicas da linguaxe literaria.
18. Coñecer os diferentes usos sociais, analizando o seu emprego como vehículo de valores e prexuízos clasistas, racistas, sexistas, etc., co fin de introducir as autocorreccións pertinentes.
19. Utilizar a lingua para destacar os valores das diferentes culturas do ámbito.
20. Valorar a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.
21. escoitar, reproducir e representar expresións da linguaxe oral tradicional (adiviñas, cancións, contos, trabalinguas, etc.) e valorar estas expresións como un feito cultural enriquecedor.
22. Utilizar a lingua oral e escrita como instrumento de aprendizaxe e planificación de actividades cada vez máis complexas, utilizando diferentes recursos.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS

UNIDADE 1

Segunda quincena de setembro e primeira de outubro.

- Lectura e comprensión: *As outras historias*
- Vocabulario:
 - Léxico referido á escola.
 - O abecedario.
- Gramática: A lingua.
- Ortografía:
 - O punto.
 - A maiúscula.
- Expresión: Saúdos e presentacións.
- Literatura: Textos literarios e non literarios.
- A nosa cultura: A vendima.

UNIDADE 2:

Segunda quincena de outubro e primeira semana de novembro.

- Lectura e comprensión: *O arquipélago da Cabra*
- Vocabulario:
 - Léxico referido ao corpo humano.

- Os sinónimos.
- Gramática:
 - Letras e palabras.
 - As sílabas. Clases de palabras segundo o número de sílabas.
- Ortografía: A sílaba tónica e o guión.
- Expresión: A axenda.
- Literatura: A descrición de persoas. O retrato.
- A nosa cultura: O Samaín.

UNIDADE 3:

Tres últimas semanas de novembro.

- Lectura e comprensión: *A castaña que rebentou de risa*
- Vocabulario:
 - Léxico referido ao outono.
 - Os antónimos.
- Gramática: O nome.
- Ortografía:
 - O signo de interrogación.
 - As palabras con *c* e *qu*.
- Expresión: Explicación dun proceso.
- Literatura: A descrición de paisaxes.
- A nosa cultura: O magosto.

UNIDADE 4:

Tres primeiras semanas de decembro.

- Lectura e comprensión: «Cantar de reis»
- Vocabulario:
 - Léxico referido aos xoguetes.
 - Palabras polisémicas.
- Gramática: O adxectivo.
- Ortografía:
 - O signo de admiración.
 - As palabras con *c* e *z*.
- Expresión: A entrevista.
- A nosa cultura: Panxoliñas e cantares.

UNIDADE 5:

Segunda e terceira semana de xaneiro.

- Lectura e comprensión: «Por que algúns animais hibernan»
- Vocabulario:
 - Léxico referido ao inverno.

- Sufixos: *-eiro, -dor, -ada, -al...*
- Gramática: O xénero e o número.
- Ortografía:
 - A coma.
 - Palabras con *mp* e *mb*.
- Expresión: Contar un suceso ou anécdota.
- Literatura: O conto.
- A nosa cultura: O Día da Paz.

UNIDADE 6:

Última semana de xaneiro e primeira de febreiro.

- Lectura e comprensión: *Os problemas do pequeno Nicolás*
- Vocabulario:
 - Léxico referido ás compras.
 - Sufixos: *-eiro/-eira, -dor/-dora* (profesións).
- Gramática: Os artigos e os indefinidos *un, unha, uns, unhas*.
- Ortografía:
 - Os dous puntos.
 - Palabras con *nh*.
- Expresión: Os anuncios.
- Literatura: Estrutura do conto (1). Introducción e nó.
- A nosa cultura: O Entroido.

UNIDADE 7:

Segunda e terceira semana de febreiro.

- Lectura e comprensión: *Historia de don Ramón e do susto que puido levar*
- Vocabulario:
 - Léxico referido á casa.
 - Sufixos: *-eiro, -eira, -dor, -dora* (obxectos e aparellos).
- Gramática: Os demostrativos e os posesivos.
- Ortografía: Palabras con *b* (*bur-, bur-, bus-; br, bl*; outras palabras con *b*).
- Expresión: A noticia xornalística.
- Literatura: Estrutura do conto (2). O desenlace.
- A nosa cultura: O Día da Árbore.

UNIDADE 8:

Tres primeiras semanas de marzo.

- Lectura e comprensión: *Bechos pequerrechos*
- Vocabulario:
 - Léxico referido aos pequenos animais.
 - Prefixos: *in-, des-*.
- Gramática: O pronome persoal.

- Ortografía: Palabras con *r* forte, *r* suave e *rr*.
- Expresión: O diálogo.
- Literatura: O poema. Verso, estrofa e rima.
- A nosa cultura: Formuliñas de animais.

UNIDADE 9:

Primeira quincena de abril.

- Lectura e comprensión: «O xardineiro que pediu chuvia e sol»
- Vocabulario:
- Léxico referido á primavera.
- Os aumentativos e os diminutivos
- Gramática: O verbo (1). As conxugacións.
- Ortografía: Ortografía do *v*.
- Expresión: Os pareados.
- Literatura: Xogos con versos (acrósticos e caligramas).
- A nosa cultura: O Día do Libro.

UNIDADE 10:

Segunda quincena de abril.

- Lectura e comprensión: *O xigante egoísta*
- Vocabulario:
- Léxico referido ao parque.
- Palabras compostas.
- Gramática: O verbo (2). Pasado, presente e futuro.
- Ortografía: Verbos acabados en *-aba*.
- Expresión: As adiviñas.
- Literatura: Versos encadeados.
- A nosa cultura: Os Maios.

UNIDADE 11:

Primeira quincena de maio.

- Lectura e comprensión: «O casamento do piollo e da pulga»
- Vocabulario:
- Léxico referido aos oficios.
- Familia de palabras.
- Gramática: A oración e as súas clases.
- Ortografía: Usos de *g-gu* e da diérese.
- Expresión: Os códigos non verbais. A mímica.
- Literatura: O teatro (1). Diálogos no escenario.
- A nosa cultura: O Día das Letras Galegas.

UNIDADE 12:

Segunda quincena de maio.

- Lectura e comprensión: *Lonxe do mar*
- Vocabulario:
- Léxico referido ao verán.
- Campo semántico.
- Gramática: O suxeito e o predicado.
- Ortografía: O uso do *h*.
- Expresión: A carta.
- Literatura: O teatro (2). As anotacións.
- A nosa cultura: A noite de San Xoán.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE:

Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar.

1. Comprender textos orais sinxelos dos medios de comunicación, extraendo o sentido global e información específica.
2. Utilizar os documentos audiovisuais como instrumento de aprendizaxe.
3. Comprender e producir textos orais sinxelos, propios do uso cotián ou do ámbito académico.
4. Manter unha actitude de escoita adecuada, respectando as opinións dos demais.
5. Participar nas diversas situacións de interacción oral que se producen na aula amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral.
6. Amosar interese por expresarse en público coherentemente, sen contradicións, sen repeticións innecesarias e usando nexos adecuados.
7. Elaborar textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación.
8. Amosar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo.
9. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas.
10. Usar, de forma xeral, unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.
11. Comparar textos orais sinxelos producidos en diferentes variedades dialectais da lingua galega.
12. Identificar a lingua galega con diversos contextos de uso oral.

Bloque 2. Comunicación escrita: ler.

1. Comprender, buscar, localizar e seleccionar información explícita en textos sinxelos de soportes variados (webs infantís, libros, carteis).
2. Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de sinxelos gráficos e ilustracións.
3. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo e resumir o seu contido.
4. Utilizar, de maneira xeral, estratexias para mellorar a lectura.
5. Utilizar de xeito guiado as tecnoloxías da información para obter información e modelos para a lectura.
6. Ler, en silencio ou en voz alta, textos sinxelos en galego, adaptados á súa idade e aos seus intereses.
7. Usar as bibliotecas de aula, e de centro, respectando as normas básicas de funcionamento, e participar en actividades literarias.
8. Ter interese por ter unha biblioteca propia.

9. Amosar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación e de lecer.
10. Amosar certa autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

1. Usar as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto.
2. Producir textos sinxelos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir e resumir, emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios de comunicación.
3. Elaborar textos do ámbito académico para comunicar información.
4. Elaborar textos sinxelos que combinen a linguaxe verbal e a non verbal.
5. Usar de xeito guiado programas informáticos de procesamento de textos.
6. Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos.
7. Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación e de expresión creativa.

Bloque 4: Coñecemento da lingua.

1. Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento na mellora do uso da lingua.
2. Aplicar, de forma xeral, as normas ortográficas básicas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas.
3. Utilizar correctamente as regras de puntuación, así como unha sintaxe elemental nas producións orais e escritas.
4. Recoñecer e empregar conectores básicos.
5. Usar o dicionario en papel ou electrónico, de xeito guiado.
6. Identificar palabras compostas e derivadas, así como sinónimos, antónimos e palabras polisémicas básicas, para comprender e producir textos.
7. Valorar a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.
8. Establecer relacións elementais entre as diversas linguas que coñece ou está a aprender para reflexionar sobre como mellorar os seus procesos comunicativos na lingua galega, recoñecer as posibles interferencias e lograr unha competencia comunicativa integrada.

Bloque 5: Educación literaria.

1. escoitar, memorizar, reproducir e valorar textos sinxelos, procedentes da literatura galega en xeral, e da literatura galega popular en particular.
2. Ler textos e obras en galego adaptadas á idade e en diferentes soportes.
3. Identificar o xénero literario ao que pertencen uns textos dados.
4. Recrear e componden poemas e relatos a partir de modelos sinxelos.
5. Participar activamente en dramatizacións de situacións e de textos literarios.
6. Valorar a literatura en calquera lingua, especialmente aquela en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.
7. Amosar interese, respecto e tolerancia ante as diferenzas persoais, sociais e culturais.

ESTÁNDARES DE APREDIZAXE:

Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar.

- 1.1. Comprende as ideas principais dun texto oral sinxelo dos medios de comunicación, extraendo o sentido global da mensaxe.
- 1.2. Identifica quen, que e onde nunha noticia.
- 1.3. Elabora un breve resumo, a partir de preguntas, dun texto oral sinxelo e valora os informativos da radio e da televisión como fonte de información.
- 2.1. Usa e manexa documentos impresos, audiovisuais e dixitais para obter a información máis importante e necesaria.
- 2.2. Selecciona informacións relevantes dos documentos audiovisuais para realizar tarefas de aprendizaxe.
- 3.1. Participa nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e intervindo adecuadamente.
- 3.2. Segue unha exposición da clase e extrae o sentido global e as informacións máis relevantes, preguntando se é necesario para verificar a súa comprensión.
- 3.3. Elabora e produce textos orais sinxelos (explicacións, breves exposicións, narracións curtas...) presentando as ideas cunha coherencia lineal elemental e responde preguntas aclaratorias elementais sobre o seu contido.
- 3.4. Participa no traballo en grupo.
- 4.1. Atende as intervencións dos demais, en conversas e exposicións, sen interromper.
- 4.2. Respecta as opinións da persoa que fala.
- 5.1. Respecta as quendas de palabra nos intercambios orais.
- 5.2. Respecta as opcións lingüísticas dos participantes nos intercambios orais.
- 5.3. Utiliza a lingua galega en calquera situación de comunicación dentro da aula e valora o seu uso fóra dela.
- 5.4. Emprega unha postura e xestualidade que transmite predisposición para interactuar cos demais.
- 5.5. Exprésase cunha pronuncia e dicción correctas.
- 5.6. Participa na conversa formulando e contestando preguntas.
- 6.1. Elabora un discurso oral coherente, utilizando un vocabulario adecuado á súa idade.
- 6.2. Elabora un discurso oral cohesivo, utilizando algúns nexos básicos.
- 6.3. Avisa un discurso oral, claro, cunha pronuncia e entoación axeitadas e propias da lingua galega.
- 7.1. Elabora textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación mediante simulación.
- 8.1. Avisa respecto ás ideas e achegas dos demais e contribúe ao traballo en grupo.
- 9.1. Interésase por expresarse oralmente coa pronuncia e entoación adecuada a cada acto comunicativo.
- 10.1. Usa, de forma xeral, unha linguaxe non sexista.
- 10.2. Identifica o uso de linguaxe discriminatoria e sexista evidente.
- 11.1. Compara textos orais sinxelos producidos en diferentes variedades dialectais da lingua galega.
- 12.1. Identifica a lingua galega oral con diversos contextos profesionais: sanidade, educación, medios de comunicación...
- 12.2. Recoñece a validez da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.

Bloque 2: Comunicación escrita: ler.

- 1.1. Comprende a información relevante de textos sinxelos procedentes dos medios

- de comunicación social ou propios de situacións cotiás.
- 1.2. Identifica as ideas principais dun texto sinxelo (narrativo, descritivo, expositivo).
 - 1.3. Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo.
 - 1.4. Interpreta personificacións e hipérbolos en textos sinxelos.
 - 1.5. Identifica a estrutura xeral dun texto.
 - 1.6. Emprega o dicionario, de xeito guiado, para resolver as dúbidas de vocabulario que atopa nos textos.
 - 2.1. Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de sinxelos gráficos e ilustracións, relacionando esta co contido do texto que a acompaña.
 - 3.1. Realiza o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo.
 - 3.2. Realiza o resumo, a partir de preguntas, dun texto sinxelo.
 - 4.1. Deduce, de maneira xeral, o posible contido dun texto antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións.
 - 4.2. Relé un texto e marca as palabras clave para acadar a comprensión, cando é preciso.
 - 5.1. Utiliza de xeito guiado as tecnoloxías da información para obter información e modelos para a lectura.
 - 5.2. Utiliza de xeito guiado dicionarios dixitais para interpretar a información dun texto.
 - 6.1. Descodifica sen dificultade as palabras.
 - 6.2. Le textos sinxelos en voz alta sen dificultade.
 - 6.3. Le textos, adaptados e próximos á súa experiencia, en silencio, sen dificultade.
 - 7.1. Utiliza as bibliotecas de aula e de centro respectando as normas básicas do seu funcionamento.
 - 7.2. Valora as bibliotecas de aula e de centro como instrumento cotián de busca de información e fonte de recursos textuais diversos.
 - 7.3. Participa en actividades literarias do centro.
 - 8.1. Coida, conserva e organiza os seus libros en lingua galega.
 - 9.1. Aмосa interese pola lectura en lingua galega como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación e de lecer.
 - 10.1. Selecciona textos do seu interese, en función dos seus gustos e preferencias.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

- 1.1. Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información.
- 1.2. Elabora o texto, con coherencia xeral e de xeito creativo.
- 1.3. Aplica, de forma xeral, os signos de puntuación.
- 1.4. Aplica, de maneira xeral, a norma lingüística: ortografía, léxico, morfosintaxe.
- 2.1. Elabora, en diferentes soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos.
- 2.2. Redacta textos xornalísticos (noticias) e publicitarios (anuncios e carteis) de xeito creativo.
- 2.3. Elabora diferentes tipos de textos (narrativos e descritivos) seguindo un guión establecido.
- 2.4. Escribe textos coherentes empregando algúns elementos de cohesión.
- 2.5. Resume brevemente o contido de textos sinxelos, a partir de preguntas, propios do ámbito da vida persoal ou familiar ou dos medios de comunicación.
- 3.1. Elabora por escrito textos do ámbito académico moi sinxelos (resumos, descrições, explicacións...) para obter e comunicar información.

- 4.1. Elabora textos sinxelos que combinan a linguaxe verbal e non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómics.
- 5.1. Usa de xeito guiado programas informáticos de procesamento de texto.
- 6.1. Usa recursos gráficos e paratextuais sinxelos (ilustracións, subliñados, gráficos e tipografía) para facilitar a comprensión dos textos.
- 6.2. Ilustra creativamente os seus textos con imaxes redundantes co seu contido.
- 7.1. Coida a presentación dos textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: marxes, disposición no papel, limpeza, calidade caligráfica, separación entre parágrafos, interliñado...
- 7.2. Valora a lingua escrita como medio de comunicación e de expresión creativa.

Bloque 4. Coñecemento da lingua.

- 1.1. Sinala a denominación dos textos traballados e recoñece nestes, oracións, palabras e sílabas.
- 1.2. Identifica as formas verbais.
- 1.3. Separa as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas.
- 1.4. Identifica nun texto substantivos e adxectivos.
- 1.5. Sinala o xénero e número de palabras dadas e é quen de cambialo.
- 2.1. Aprecia o valor social das normas ortográficas e a necesidade de cingirse a elas.
- 2.2. Utiliza as normas ortográficas básicas, aplicándoas nas súas producións escritas, con especial atención ás maiúsculas.
- 3.1. Emprega, de forma xeral, os signos de puntuación.
- 3.2. Usa unha sintaxe elemental adecuada nas súas producións.
- 3.3. Respecta, de xeito xeral, as normas morfosintácticas de colocación do pronome átono.
- 4.1. Usa diversos conectores básicos entre oracións.
- 5.1. Usa o dicionario en papel ou dixital de xeito guiado.
- 6.1. Recoñece palabras derivadas e compostas, identificando e formando familias de palabras.
- 6.2. Recoñece e usa sinónimos, antónimos e palabras polisémicas básicas.
- 7.1. Valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.
- 8.1. Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas sintácticas, ortográficas, morfolóxicas e léxicas moi evidentes e básicas entre todas as linguas que coñece ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe.

Bloque 5. Educación literaria.

- 1.1. Escoita, memoriza e reproduce textos sinxelos procedentes da literatura popular oral galega (adiviñas, lendas, contos, poemas, cancións, ditos) e da literatura galega en xeral.
- 1.2. Valora os textos da literatura oral galega como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.
- 2.1. Le en silencio obras e textos en galego da literatura infantil, adaptadas á idade e en diferentes soportes.
- 2.2. Le en voz alta obras e textos en galego da literatura infantil, adaptadas á idade e en diferentes soportes.
- 3.1. É quen de identificar o xénero literario ao que pertencen uns textos dados: narrativa, poesía e teatro.

- 4.1. Recrea e compón poemas e relatos, a partir de modelos sinxelos, para comunicar sentimentos, emocións, preocupacións, desexos, estados de ánimo ou lembranzas.
- 5.1. Participa activamente en dramatizacións de situacións e de textos literarios.
- 6.1. Valora a literatura en calquera lingua, especialmente aquela en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.
- 7.1. Amosa curiosidade por coñecer outros costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural.

METODOLOXÍA:

Os alumnos han de iniciarse na utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade. Necesitamos dotar o alumnado de ferramentas para que poidan desenvolverse en múltiples contextos dominando a lingua oral e escrita de forma funcional.

Debemos ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais que hai que seguir desenvolvendo. Estas fortalezas axudarannos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas a realizar estarán pensadas dende a **teoría das Intelixencias Múltiples** como posibilidade para que todo o alumnado chegue a comprender aqueles contidos que necesita adquirir para alcanzar os obxectivos de aprendizaxe que pretendemos.

Nesta área os alumnos iníciase no desenvolvemento das habilidades da linguaxe, por iso, deberán manexar diferentes destrezas que impliquen o **traballo en grupo colaborador** como unha forma de adestrar a capacidade empática de poñerse no lugar doutras persoas e saber expresar en función do contexto e a intención comunicativa o que pode suceder en situacións reais e cotiás.

Os contidos da área de Lingua Galega están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados a **contexto real**. Será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción e se poida aplicar a proxectos reais próximos ao alumnado.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:

- O CD-Audio que acompaña o libro do alumno.
- Libro dixital.
- Dicionario de lingua (Dicionario Xerais de Primaria).
- Caderno complementario ao libro do alumno.
- Cadernos de ortografía e murais ortográficos.
- A caixa dos contos.
- Recursos fotocopiáveis da Proposta didáctica.

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA:

- Utilizar certo léxico relacionado co campo semántico tratado na unidade.
- Saber o nome das letras e a súa orde alfabética.
- Utilizar a maiúscula ao comezo dun escrito, detrás de punto e nos nomes propios.
- Recoñecer sinónimos de palabras dadas.
- Dividir correctamente palabras en sílabas e a final de liña.
- Identificar a sílaba tónica das palabras.
- Recoñecer antónimos de palabras dadas.
- Distinguir o nome e diferenciar entre nomes comúns e propios.
- Recoñecer enunciados interrogativos e aplicar o signo de interrogación.
- Recoñecer os distintos significados de palabras polisémicas.
- Identificar os adxectivos e usalos con corrección.

- Utilizar correctamente o signo de admiración e as palabras con *c* e *z*.
- Comprender un texto escrito.
- Empregar con corrección as formas do xénero e do número.
- Escribir correctamente palabras con *mp* e *mb*.
- Comprender un texto escrito.
- Formar palabras novas mediante sufixos.
- Utilizar con corrección os artigos e os indefinidos coas súas contraccións.
- Comprender un texto escrito.
- Utilizar correctamente os demostrativos e os posesivos.
- Escribir con corrección palabras con *b*.
- Formar palabras derivadas.
- Identificar e utilizar correctamente os pronomes persoais.
- Escribir correctamente palabras con *r* forte, *r* suave e *rr*.
- Formar aumentativos e diminutivos.
- Recoñecer o verbo e as súas conxugacións.
- Escribir correctamente palabras con *v*.
- Formar palabras compostas.
- Identificar as formas verbais en presente, pasado e futuro.
- Escribir correctamente verbos rematados en *-aba*.
- Comprender un texto correctamente.
- Identificar e formar familias de palabras.
- Clasificar as oracións en enunciativas, interrogativas e exclamativas.
- Escribir correctamente palabras con *g-gu* e usar correctamente a diérese.
- Recoñecer a concordancia entre suxeito e predicado.
- Escribir con corrección palabras con *h*.
- Escribir con corrección unha carta.

ÁREA DE LENGUA Y LITERATURA CASTELLANA:

OBJETIVOS:

1. Comprender discursos orales y escritos más extensos y complejos que en cursos anteriores, ampliando los temas de interés, manteniendo la atención y una actitud crítica.
2. Diferenciar las ideas esenciales de las accesorias.
3. Analizar los aspectos sencillos del texto (estructura del discurso, vocabulario, intención, etc.)
4. Escuchar, reproducir y representar expresiones del lenguaje oral tradicional (adivinanzas, canciones, cuentos, trabalenguas, etc.).
5. Expresarse oralmente y por escrito adecuadamente en situaciones formales e informales, ampliando los contextos y los interlocutores conocidos y desconocidos.
6. Representar y recitar textos orales con la articulación, la entonación y el ritmo adecuados, de forma comprensiva y expresiva y de acuerdo con los usos y las normas de la modalidad lingüística de la comunidad autónoma.
7. Utilizar correctamente las estructuras lingüísticas básicas.
8. Escuchar y relatar experiencias presentes y pasadas, respetando los aspectos normativos de la lengua.
9. Expresar con claridad, ordenada y coherentemente, vivencias, ideas, observaciones, sentimientos, etc.
10. Elegir las formas de comprensión y expresión adecuadas a la situación y a la intención comunicativa.
11. Valorar y aceptar las aportaciones propias y las de los demás, respetando las

- normas del intercambio comunicativo.
12. Producir textos escritos propios de la vida social del aula, como consolidación del sistema lectoescritor para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades (normas, notas, avisos, solicitudes...) de acuerdo con las características propias.
 13. Comprender textos del ámbito escolar, producidos con finalidad didáctica o de uso social (folletos, descripciones, instrucciones y explicaciones), para aprender y para informarse, comparando, clasificando, identificando e interpretando los conocimientos y las informaciones para ampliar los aprendizajes.
 14. Utilizar, de manera dirigida, las tecnologías de la información y la comunicación y los diferentes tipos de bibliotecas (de aula y de centro), mostrando respeto por sus normas de funcionamiento con la finalidad de obtener información y modelos para la composición escrita.
 15. Utilizar los conocimientos de lectoescritura para la comprensión de textos y el intercambio de experiencias y sentimientos.
 16. Comprender textos literarios de géneros diversos adecuados en cuanto a temática y complejidad e iniciarse en los conocimientos de las convenciones específicas del lenguaje literario.
 17. Conocer los diferentes usos sociales, analizando su empleo como vehículo de valores y prejuicios clasistas, racistas, sexistas, etc., con el fin de introducir las autocorrecciones pertinentes.
 18. Utilizar la lengua para destacar los valores de las diferentes culturas del entorno.
 19. Escuchar, reproducir y representar expresiones del lenguaje oral tradicional (adivinanzas, canciones, cuentos, trabalenguas, etc.) y valorar estas expresiones como un hecho cultural enriquecedor.
 20. Utilizar la lengua oral y escrita como instrumento de aprendizaje y planificación de actividades cada vez más complejas, utilizando diferentes recursos.

CONTENIDOS TEMPORALIZADOS

UNIDAD 1

Segunda quincena de septiembre.

- *Lectura:* «La flauta mágica» (Daniel Nesquens, *Diecisiete cuentos y dos pingüinos*. Ed. Anaya, Madrid).
- *Vocabulario:* El abecedario.
- *Ortografía:* El punto y la mayúscula.
- *Gramática:* La letra, la sílaba y la palabra.
- *Expresión oral y escrita:* Lengua oral y lengua escrita.
- *Literatura:* Cantar y contar (I).

UNIDAD 2

Primera quincena de octubre.

- *Lectura:* «Gagrobatz» (Cornelia Funke, *Cornelia Funke cuenta cuentos sobre devoralibros, fantasmas de desvanes y otros héroes*. Ed. Edaf).
- *Vocabulario:* Palabras sinónimas.
- *Ortografía:* La sílaba tónica. El guión.
- *Gramática:* La oración.
- *Lengua oral y escrita:* Instrucciones.
- *Literatura:* Cantar y contar (II).

UNIDAD 3

Segunda quincena de octubre.

- *Lectura:* «Alimentos lejanos» (Philippe Nessmann, *Todas las respuestas a las preguntas que nunca te has hecho*. Ed. Faktoría K de Libros).
- *Vocabulario:* Palabras antónimas.
- *Ortografía:* Interrogación y exclamación.
- *Gramática:* El nombre.
- *Expresión oral y escrita:* La exposición.
- *Literatura:* La fábula.

UNIDAD 4

Tres primeras semanas de noviembre.

- *Lectura:* «Fortunato» (Jordi Serra i Fabra, *Querido Rey de España*. Ed. Edelvives).
- *Vocabulario:* Palabras polisémicas.
- *Ortografía:* **C** y **qu**. **C** y **z**.
- *Gramática:* El adjetivo.
- *Expresión oral y escrita:* Contar una anécdota.
- *Literatura:* El cuento tradicional.

UNIDAD 5

Tres primeras semanas de noviembre.

- *Lectura:* «Fortunato» (Jordi Serra i Fabra, *Querido Rey de España*. Ed. Edelvives).
- *Vocabulario:* Palabras polisémicas.
- *Ortografía:* **C** y **qu**. **C** y **z**.
- *Gramática:* El adjetivo.
- *Expresión oral y escrita:* Contar una anécdota.
- *Literatura:* El cuento tradicional.

UNIDAD 6

Tres últimas semanas de enero.

- *Lectura:* «Duendes» (Consuelo Armijo, *En Viriviví*. Ed. Anaya).
- *Vocabulario:* Palabras derivadas.
- *Ortografía:* Palabras terminadas en **-d** y en **-z**.
- *Gramática:* El determinante (I). El artículo. Los demostrativos.
- *Expresión oral y escrita:* Opinar.
- *Literatura:* El nudo y el desenlace.

UNIDAD 7

Tres primeras semanas de febrero.

- *Lectura:* «Una bicicleta oxidada» (Mónica Rodríguez, *La bicicleta de Selva*, Ed. Anaya).

- *Vocabulario*: Prefijos **des-** e **in-**.
- *Ortografía*: Palabras terminadas en **-illo** o **-illa**. La **m** antes de **b** y **p**.
- *Gramática*: Los determinantes posesivos y numerales.
- *Expresión oral y escrita*: Definir.
- *Literatura*: Descripciones literarias.

UNIDAD 8

Última semana de febrero y primera quincena marzo.

- *Lectura*: «Plantas que muerden» (Juan Ignacio Medina y Félix Moreno, *¿Qué sabes sobre las plantas* Ed. SM).
- *Vocabulario*: Diminutivos y aumentativos.
- *Ortografía*: Palabras con **bl** o **br**. Verbos que terminan en **-aba**, **-abas...**
- *Gramática*: El pronombre.
- *Lengua oral y escrita*: El cartel.
- *Literatura*: El retrato.

UNIDAD 9

Segunda quincena de marzo y primera semana de abril.

- *Lectura*: «Luna enferma» (José González Torices, *Tambores de paz*. Ed. Anaya).
- *Vocabulario*: Palabras compuestas.
- *Ortografía*: La letra **g**. La diéresis.
- *Gramática*: El verbo.
- *Expresión oral y escrita*: La publicidad.
- *Literatura*: La rima.

UNIDAD 10

Última semana de abril y primera quincena de mayo.

- *Lectura*: «El estudiante y el campesino» (Ana María Shua, *Este pícaro mundo*. Ed. Anaya).
- *Vocabulario*: Frases hechas.
- *Ortografía*: Palabras con **h**. Verbos **hacer**, **haber** y **hablar**.
- *Gramática*: Pasado, presente y futuro.
- *Expresión oral y escrita*: Textos de la vida cotidiana.
- *Literatura*: Retahílas y trabalenguas.

UNIDAD 11

Segunda quincena de mayo.

- *Lectura*: «El Teatro de la Ilusión» (Montserrat del Amo, *¡Siempre toca!* Ed. Bruño).
- *Vocabulario*: Familia de palabras.
- *Ortografía*: Verbos terminados en **-bir**.
- *Gramática*: Sujeto y predicado.
- *Expresión oral y escrita*: Convertir una narración en teatro.
- *Literatura*: El teatro.

UNIDAD 12

Primera quincena de junio.

- *Lectura*: «El mar» (Carmen Gil, *Versos de colores*. Ed. Hiperión).
- *Vocabulario*: Campo semántico.
- *Ortografía*: Verbos terminados en **-ger, -gir**.
- *Gramática*: Clases de oraciones.
- *Expresión oral y escrita*: Los nuevos medios.
- *Literatura*: La lengua literaria.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN:

Bloque 1. Comunicación oral: hablar y escuchar.

1. Elaborar y producir textos orales estructurados y adecuados a diferentes situaciones comunicativas (dirigidas y espontáneas) propias de los ámbitos personal, escolar y social, respetando las normas de la comunicación: organizar el discurso, turno de palabra, escuchar y aportar información o punto de vista coherente.
2. Utilizar el lenguaje oral para comunicarse y aprender a partir de la escucha activa.
3. Reconocer información verbal y la no verbal en diferentes situaciones comunicativas. Comprender mensajes verbales y no verbales.
4. Expresar de forma oral utilizando un discurso ordenado y vocabulario acorde a cada situación.
5. Participar en actividades de comunicación y expresión oral respetando el punto de vista de los demás y realizando aportaciones coherentes.
6. Comprender el sentido global de textos orales y el significado de las palabras (vocabulario), identificando las ideas principales y las secundarias.
7. Comprender y expresar textos orales sencillos de diversos tipos. Memorización y dramatización.

Bloque 2. Comunicación escrita: leer.

1. Conocer la correspondencia entre fonemas y grafías en contextos de lecturas significativas.
2. Desarrollar el hábito lector.
3. Identificar diversos tipos de fuentes de información.
4. Leer textos en voz alta con la pronunciación, el ritmo y la entonación adecuados.
5. Utilizar estrategias para la identificación de diferente tipo de textos.
6. Utilizar estrategias de comprensión de textos de diferente índole.
7. Leer por propia iniciativa diferentes tipos de textos.
8. Recoger información de diferentes soportes textuales y valorarla.
9. Conocer la necesidad de utilizar la biblioteca, su organización y las normas de uso. Identificar información en diferentes soportes para obtener información.
10. Llevar a cabo el plan lector que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficacia lectora y fomente el gusto por la lectura.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

1. Producir textos con diferentes intenciones comunicativas con coherencia, claridad y estructura correcta, respetando su estructura y aplicando las normas ortográficas, cuidando la caligrafía, el orden y la presentación.

2. Interiorizar las normas para la producción de diferentes tipos de textos.
3. Escribir diferentes tipos de texto según la finalidad.
4. Aplicar las normas ortográficas básicas, signos de puntuación y acentuación de las palabras de uso más frecuente. Presentar los trabajos con buena caligrafía, respetar el orden y la limpieza en los escritos. Practicar diferentes tipos de dictado.
5. Llevar a cabo el plan de escritura que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficacia escritora y fomente la creatividad.

Bloque 4: Conocimiento de la lengua.

1. Adquirir vocabulario para facilitar y mejorar la comprensión y la expresión oral y escrita a través de los textos.
2. Adquirir y aplicar el uso ortográfico: punto, mayúscula, coma, guion, signos de interrogación y de exclamación y dos puntos en un texto.
 - Aplicar las normas ortográficas a las producciones escritas.
 - Escribir correctamente las palabras relacionadas con la norma ortográfica trabajada.
3. Conocer y diferenciar el nombre del resto de clases de palabras.
4. Identificar el adjetivo como acompañante del nombre. Identificar los elementos que indican el género y el número en el sustantivo.
5. Reconocer la sílaba tónica de cada palabra. Usar el guion para la división de palabras.
6. Identificar y conocer los determinantes, sus clases y sus diferentes matices de significado.
7. Conocer los tiempos verbales y conjugar los verbos regulares. Identificar verbos irregulares.
8. Identificar la oración y sus elementos.
9. Usar las tecnologías de la información y la comunicación como instrumento de aprendizaje.

Bloque 5: Educación literaria.

1. Leer textos propios de la literatura infantil y juvenil (poesía, cómics, cuentos, etc.), utilizando, entre otras fuentes, webs infantiles.
2. Realizar dramatizaciones a través de gestos y vestimenta para transmitir la cultura.
3. Utilizar la biblioteca de aula y de centro para buscar obras de su interés y disfrutar de la lectura.
4. Elaborar cuentos y poemas sencillos en lengua, empleando de forma coherente la lengua escrita y la imagen para expresar situaciones comunicativas concretas.

ESTÁNDARES:

Bloque 1. Comunicación oral: hablar y escuchar.

- 1.1. Utiliza la lengua oral como forma de comunicación con los demás y expresión de sus ideas y sentimientos.
- 1.2. Escucha a sus compañeros en sus intervenciones y respeta las normas de intercambio comunicativo.

- 1.3. Hace uso del lenguaje para solicitar información.
- 1.4. Reconoce el orden del discurso y conoce los medios que facilitan la comunicación.
- 1.5. Respeta y aplica las normas socio-comunicativas: turno de palabra, participación activa y escucha, normas de cortesía.
- 2.1. Planifica intervenciones orales apoyándose en elementos gráficos diversos y adecuándolas a la situación comunicativa.
- 2.2. Utiliza la lengua oral funcional empleando expresiones adecuadas para hacer peticiones, resolver dudas, pedir que repitan, agradecer una colaboración, tomar turno de palabra, formular deseos...
- 2.3. Es capaz de expresar su opinión sobre temas cercanos, incorporando criterios personales en sus comentarios.
- 3.1. Identifica situaciones que favorecen o que impiden la comunicación (verbal y no verbal).
- 3.2. Utiliza recursos lingüísticos y no lingüísticos adecuados para comunicarse en las interacciones orales.
- 3.3. Comprende información de textos de diferente tipo (argumentativos, expositivos e instructivos) a través de preguntas previas, localizando la información más importante.
- 4.1. Interviene de forma efectiva en situaciones de comunicación en el aula.
- 4.2. Emplea elementos básicos que facilitan sus intervenciones comunicativas: entonación, pronunciación y vocabulario.
- 4.3. Relata sucesos y anécdotas con coherencia.
- 5.1. Identifica diferentes tipos de texto según su tipología (narrativos, informativos, descriptivos, argumentativos e instructivos) y analiza la información más relevante.
- 5.2. Produce textos a partir de documentos de diferente tipo a partir de un modelo dado según la finalidad (narración, folleto, instrucciones, entrevistas, etc.).
- 5.3. Interviene en situaciones de comunicación respetando el punto de vista de los demás y aportando ideas coherentes.
- 5.4. Amplía su vocabulario recogiendo las palabras en un «banco de palabras».
- 6.1. Identifica el sentido global de un texto.
- 6.2. Identifica las ideas principales y secundarias de textos.
- 6.3. Responde a preguntas sobre datos e ideas explícitas en el texto.
- 6.4. Identifica elementos no verbales que acompañan a los textos orales.
- 6.5. Sigue instrucciones orales referidas a la ejecución de procesos o a temas trabajados previamente.
- 7.1. Escucha de forma silenciosa los textos que se deben reproducir.
- 7.2. Reproduce textos breves y sencillos de diversos tipos respetando la entonación, pausas, modulación de voz.
- 7.3. Reproduce cuentos escuchados manteniendo la coherencia temporal y espacial y su estructura.
- 7.4. Memoriza textos orales con diferente finalidad (lúdica, de instrucciones, de aprendizaje...).
- 7.5. Dramatiza un texto narrativo.

Bloque 2: Comunicación escrita: leer.

- 1.1. Identifica la correspondencia fonema-grafía que dan lugar a determinadas reglas ortográficas.

- 1.2. Aplica los signos de puntuación para dar sentido a la lectura: punto, coma, signos de interrogación y de exclamación, dos puntos.
- 2.1. Expresa el gusto por los textos leídos.
- 2.2. Expresa preferencias por determinadas lecturas.
- 3.1. Usa diccionarios, periódicos, enciclopedias, Internet, CD...
- 3.2. Infiere normas ortográficas desde el conocimiento de las relaciones fonemografía.
- 4.1. Lee textos con fluidez, entonación y ritmo adecuados.
- 5.1. Identifica diferentes géneros textuales: cuentos, descripciones, entrevistas, explicaciones, recetas, debates, poemas, teatro, cómic, adivinanzas y canciones.
- 5.2. Reconoce la estructura de contenido en distintos tipos de texto.
- 5.3. Identifica características propias de cada tipo de texto: descriptivos, argumentativos, narrativos, expositivos e instructivos.
- 6.1. Identifica el título y lo interpreta.
- 6.2. Asocia la información que aportan ilustraciones, gráficos y tablas con el contenido del texto.
- 6.3. Identifica palabras clave de un texto para facilitar la comprensión.
- 6.4. Elabora una hipótesis sobre el contenido del texto.
- 6.5. Relaciona conocimientos previos con la información nueva del texto.
- 6.6. Identifica las ideas principales y las secundarias de un texto.
- 6.7. Realiza resúmenes de un texto dado.
- 7.1. Lee diariamente textos en un horario programado en el aula y aprende a planificar sus tiempos de lectura.
- 8.1. Consulta diferentes fuentes de información y en diferentes soportes para obtener información y realizar trabajos personales o en grupo.
- 9.1. Utiliza la biblioteca (de aula y de centro) para buscar información de manera dirigida o por propia iniciativa.
- 9.2. Conoce la organización y las normas de uso de la biblioteca.
- 10.1. Selecciona lecturas con criterio personal y expresa el gusto por la lectura de diversos géneros literarios como fuente de entretenimiento manifestando su opinión sobre los textos leídos.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

- 1.1. Realiza sencillas descripciones relacionadas con la lectura.
- 1.2. Escribe textos narrativos en los que incluye descripciones.
- 1.3. Produce textos expositivos en los que incluyan descripciones objetivas de hechos cercanos.
- 1.4. Redacta cartas y postales atendiendo a las propiedades específicas de cada uno de ellos.
- 1.5. Usa correctamente las normas ortográficas trabajadas.
- 1.6. Produce textos de uso habitual en las tareas de aprendizaje y en las relaciones interpersonales en el aula (cartas, normas, programas de actividades, convocatorias, planes de trabajo colectivo, etc.).
- 2.1. Reconoce la finalidad y la estructura de un texto.
- 2.2. Reconoce las diferencias entre la escritura de textos formales e informales.
- 3.1. Redacta textos siguiendo unos pasos: planificación, redacción, revisión y mejora.
- 3.2. Produce textos sencillos a partir de unas pautas.

- 3.3. Elabora resúmenes a partir de un guion.
- 3.4. Revisa y valora sus producciones y las de los compañeros.
- 4.1. Aplica correctamente los signos de puntuación.
- 4.2. Acentúa correctamente las palabras de uso más frecuente, aplicando las normas relativas a palabras agudas, llanas y esdrújulas.
- 4.3. Presenta con claridad y limpieza los escritos cuidando presentación, caligrafía legible, márgenes, organización y distribución del texto en el papel.
- 4.4. Utiliza programas informáticos de mejora de la lectoescritura, comprensión lectora, adquisición de vocabulario, profundización gramatical y adquisición de reglas ortográficas.
- 4.5. Practica sistemáticamente diferentes tipos de dictado.
- 5.1. Planifica y redacta textos siguiendo unos pasos:
 - Planificación, redacción, revisión y mejora.
 - Determina con antelación cómo será el texto, su extensión, el tratamiento autor-lector, la presentación, etc.
 - Adapta la expresión a la intención, teniendo en cuenta el interlocutor y el asunto de que se trata.
 - Presenta con limpieza, claridad, precisión y orden los escritos.
 - Reescribe el texto.
- 5.2. Valora su propia producción escrita, así como la producción escrita de sus compañeros.

Bloque 4. Conocimiento de la lengua.

- 1.1. Adquiere nuevo vocabulario a través de la lectura y el uso.
- 1.2. Identifica en los textos palabras polisémicas, antónimas y sinónimas.
- 1.3. Comprende el significado de palabras polisémicas en diferentes oraciones.
- 1.4. Identifica palabras que pertenecen a una misma familia.
- 1.5. Identifica el significado común de las palabras de un campo semántico y conoce diferentes campos semánticos.
- 1.6. Reconoce palabras compuestas.
- 1.7. Conoce el concepto de aumentativo y la formación aumentativos de palabras dadas.
- 1.8. Distingue palabras simples de palabras derivadas.
- 2.1. Usa adecuadamente el punto, la coma, el guion y los dos puntos en sus escritos.
- 2.2. Utiliza las mayúsculas al comienzo de texto y detrás de punto.
- 2.3. Identifica y utiliza correctamente los signos de interrogación y exclamación en las producciones escritas y orales.
- 2.4. Completa y escribe textos sencillos aplicando las normas ortográficas trabajadas.
- 3.1. Conoce y expresa el concepto de nombre y lo reconoce en una oración o texto.
- 3.2. Identifica y agrupa nombres de personas, animales, vegetales y cosas.
- 3.3. Diferencia nombres comunes y nombres propios.
- 3.4. Forma el masculino o el femenino de nombres dados.
- 3.5. Distingue las palabras por su género y por su número.
- 4.1. Define el concepto de *adjetivo*.
- 4.2. Identifica y aplica el adjetivo adecuadamente.
- 4.3. Define, identifica y aplica los conceptos de *género* y de *número*.
- 4.4. Identifica los adjetivos y los usa en sus producciones escritas.

- 4.5. Reconoce la concordancia entre el nombre y el adjetivo.
- 4.6. Reconoce el verbo y sabe corresponder las distintas formas con el infinitivo adecuado.
- 5.1. Distingue la sílaba tónica de sílaba átona y divide una palabra en sílabas.
- 5.2. Utiliza el guion para separar las palabras en sílabas.
- 6.1. Identifica los determinantes incluidos en un texto dado.
- 6.2. Utiliza correctamente la concordancia en género y en número de los artículos con los nombres a los que acompañan.
- 6.4. Conoce y aplica el concepto de pronombre y reconoce las formas de los pronombres personales en los textos.
- 7.1. Identifica el presente, el pasado y el futuro de los verbos.
- 7.2. Conjuga verbos regulares e irregulares.
- 8.1. Reconoce el verbo en la oración e identifica el sujeto y el predicado.
- 8.2. Reconoce la importancia del orden en los elementos de una oración para que esta resulte coherente.
- 9.1. Utiliza Internet para buscar información.
- 9.2. Realiza actividades guiadas usando las TIC.

Bloque 5. Educación literaria.

- 1.1. Lee textos propios de la literatura infantil y juvenil (poesía, cómics, cuentos, etc.), utilizando, entre otras fuentes, webs infantiles.
- 1.2. Reconoce las distintas partes de un libro.
- 2.1. Realiza pequeñas dramatizaciones a través de textos sencillos.
- 2.2. Distingue el cuento y la leyenda y lee con entonación refranes, retahílas, adivinanzas o trabalenguas.
- 3.1. Usa la biblioteca de aula y de centro para buscar obras de su interés y disfrutar de la lectura.
- 4.1. Produce cuentos y poemas sencillos (de hasta ocho versos), empleando de forma coherente la lengua escrita y la imagen para expresar situaciones comunicativas concretas.
- 4.2. Identifica y corrige, en textos orales y escritos de los medios de comunicación impresa, audiovisual y digital, los rasgos y las expresiones que manifiesten discriminación social, cultural, étnica y de género.
- 4.3. Utiliza procedimientos sencillos para la interpretación de textos, la relectura y la consulta en el diccionario.
- 4.4. Muestra, en diferentes situaciones comunicativas, un vocabulario adecuado, adquirido a través de la lectura de textos literarios y no literarios.

METODOLOGÍA:

Los alumnos han de iniciarse en la utilización del lenguaje como instrumento de comunicación oral y escrita, de representación, interpretación y comprensión de la realidad. Necesitamos dotar al alumnado de herramientas para que puedan desenvolverse en múltiples contextos dominando la lengua oral y escrita de forma funcional.

Debemos tener en cuenta que cada alumno parte de unas fortalezas individuales que hay que seguir desarrollando. Estas fortalezas nos ayudarán a definir la predominancia de cada una de sus inteligencias, por lo que las tareas a realizar estarán pensadas desde la teoría de las Inteligencias Múltiples como posibilidad para que todo el alumnado llegue

a comprender aquellos contenidos que necesita adquirir para alcanzar los objetivos de aprendizaje que pretendemos.

En esta área, los alumnos se inician en el desarrollo de las habilidades del lenguaje; por ello, deberán manejar diferentes destrezas que impliquen el trabajo en grupo colaborativo como una forma de entrenar la capacidad empática de ponerse en el lugar de otras personas y saber expresar en función del contexto y la intención comunicativa lo que puede suceder en situaciones reales y cotidianas.

Los contenidos del área de Lengua Castellana y Literatura están organizados alrededor de unos conceptos fundamentales vinculados a contexto real, será importante trabajar la parte competencial de forma que el conocimiento se transforme en acción y aplicarlo a proyectos reales cercanos al alumnado.

MATERIALES Y RECURSOS DIDÁCTICOS:

Los siguientes materiales de apoyo pueden reforzar y ampliar el estudio de los contenidos del área de Lengua Castellana y Literatura:

- CD audio del libro del alumno: audición de la lectura inicial y otros textos.
- Recursos fotocopiables de la propuesta didáctica, con actividades de refuerzo, ampliación y evaluación. Dictados: propuesta de dictados para cada una de las reglas ortográficas con diferente nivel de dificultad y cuadro de autoevaluación. Comprensiones lectora y oral con fichas de evaluación.
- Plan lector: recomendación de nueve libros con sus correspondientes proyectos de animación a la lectura y Taller de escritura para cada uno de los libros recomendados, accesible a través de la web de Anaya Infantil y Juvenil www.leerenelaula.com/planlector/.
- Cuaderno complementario al libro del alumno y cuadernos de Ortografía, Dictados, Redacción, Caligrafía y Comprensión lectora.
- El libro digital: refuerzo y ampliación de contenidos a través de actividades interactivas.
- Bingo ortográfico: una propuesta lúdica para trabajar las reglas ortográficas.
- Caja de los cuentos: una propuesta lúdica para trabajar la creatividad.
- Póster de reglas ortográficas y póster de las tres conjugaciones verbales en modo indicativo y muestra de verbos irregulares.
- Enlace web: www.anayaeducacion.es (recursos digitales para el profesorado y el alumnado).

MÍNIMOS EXIGIBLES

- Saber los nombres de las letras y su orden alfabético.
- Utilizar las mayúsculas al comienzo de un escrito y detrás de punto.
- Distinguir las sílabas y las letras que forman una palabra.
- Conocer la diferencia entre lengua oral y lengua escrita.

- Saber identificar sinónimos propios del vocabulario básico.
- Distinguir sílaba tónica de sílaba átona y dividir una palabra en sílabas.
- Saber ampliar oraciones.
- Comprender y dar instrucciones.
- Sustituir palabras propuestas por antónimos.
- Utilizar correctamente los signos de interrogación y de exclamación.

- Diferenciar los nombres comunes de los propios.
- Identificar los rasgos de textos expositivos sencillos.
- Explicar el significado de palabras polisémicas en diferentes oraciones.
- Asociar correctamente las grafías **ca, co, cu, que, qui** con su pronunciación.
- Escribir correctamente palabras que llevan las letras **c** o **z**.
- Identificar los adjetivos y usarlos.
- Contar una anécdota.
- Identificar parejas de palabras distintas que expresan oposición de género.
- Usar correctamente la coma en las enumeraciones y la **r, rr** en palabras sencillas.
- Distinguir las palabras por su género y por su número.
- Reconocer el comienzo en los relatos.
- Reconocer palabras derivadas estudiadas.
- Escribir correctamente palabras terminadas en **-d** o en **-z**.
- Conocer los artículos y escribirlos delante de nombres respetando las normas de concordancia.
- Utilizar adecuadamente los diferentes determinantes demostrativos.
- Reconocer un texto de opinión y opinar con argumentos razonados.
- Formar antónimos utilizando los prefijos **des-** e **in-**.
- Escribir correctamente palabras terminadas en **-illo** e **-illa** y palabras con los grupos **mp** y **mb**.
- Reconocer los determinantes posesivos y numerales.
- Realizar sencillas descripciones.
- Distinguir diminutivos terminados en **-ito, -ita, -illo, -illa**.
- Distinguir los aumentativos y conocer su formación.
- Escribir correctamente palabras con los grupos **bl** y **br**.
- Identificar correctamente los verbos terminados en **-aba, -abas...**
- Reconocer el pronombre personal.
- Identificar y escribir retratos.
- Distinguir y formar palabras compuestas.
- Escribir correctamente los sonidos **ga, go, gu, gue, gui, ge, gi, güe, güi**.
- Reconocer el verbo y saber corresponder las distintas formas con el infinitivo adecuado.
- Reconocer la rima y hacer rimas sencillas.
- Expresar el significado de frases hechas usadas habitualmente.
- Escribir correctamente palabras que empiezan por **hie-** y **hue-**.
- Escribir correctamente las formas de los verbos **hacer, haber** y **hablar**.
- Identificar el presente, el pasado y el futuro de los verbos.
- Memorizar retahílas y trabalenguas.
- Reconocer palabras que pertenezcan a la misma familia léxica.
- Escribir ejemplos de verbos acabados en **-bir** y en **-vir**.
- Completar oraciones a las que les falte el sujeto o el predicado.
- Convertir un texto narrativo en teatral.
- Leer adecuadamente un texto teatral.
- Recitar poemas con la entonación adecuada.
- Reconocer el significado común de un campo semántico.
- La norma ortográfica de los verbos en **-ger** y en **-gir**, y sus excepciones.
- Distinguir oraciones enunciativas, interrogativas y exclamativas.
- Identificar y utilizar rasgos de la lengua literaria.

ÁREA DE MATEMÁTICAS:

OBXECTIVOS:

1. Verbalizar a descrición da situación problemática dun proceso problema da palabra e resolución.
2. Xerar varias estratexias de resolución de problemas mediante a aplicación de solucións coñecidas e as operacións de control.
3. Recoñecer regularidades e patróns en varias situacións para facer previsións.
4. Indagar sobre os problemas propostos representan variacións, dúbidas e aplicacións en contextos próximos.
5. Usar o método científico e coñecemento matemático para o desenvolvemento de escenarios no contexto do asunto.
6. Manexar habilidades de comunicación e xestión verbal e non verbal nas relacións cos outros.
7. Identificar puntos fortes e débiles para a aprendizaxe do tema.
8. Discernir sobre o uso de ferramentas tecnolóxicas e follas de cálculo de forma eficaz no desenvolvemento curricular do tema.
9. Mellorar o uso de estratexias e habilidades no traballo individual e de equipo.
10. Identificar e escribir os números naturais de 0 a 99.999.
11. Entender as implicacións do uso dun sistema de numeración posicional decimal.
12. Ampliar o concepto de número coa introdución de números decimais.
13. Coñecer e aplicar algoritmos para realizar operacións en suma, resta, multiplicación e división simple.
14. Comprender o concepto de medida e aplicala lo na selección e utilización de instrumentos e magnitudes nun contexto real.
15. Desenvolver estratexias exacta e medida aproximada de lonxitude, peso ou capacidade.
16. Resolver problemas aparecen unidades de medida.
17. Distinguir e uso de corrección mide o tempo todos os días.
18. Recoñecer os elementos do contorno xeométricas (liñas, formas planas: polígonos, ángulos, circunferencia) e describa os seus elementos e transformacións.
19. Aplicar os coñecementos xeométricos nas representacións artísticas eo seu uso a nivel de todos os días.
20. representar datos usando ferramentas simples.
21. cantidades aproximadas e aplicar os exemplos da vida real de estratexia.
22. Resolver problemas, baseándose na lectura de táboas e gráficos para escoller a solución correcta.
23. Desenvolver táboas e interpretar os datos recollidos.
24. Ler, escribir, comparar e representan fraccións simples.
25. Adquirir técnicas de cálculo mental a través da práctica de estratexias específicas.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS:

UNIDADE 1

Segunda metade de setembro e primeira semana de outubro

- Ler e escribir números en diferentes contextos.
- Equivalencia entre as distintas ordes de unidades.
- Composición e descomposición de números.
- Aproximación de números á unidade de cento mil.
- Os números ordinais ata o trixésimo. Lectura e escritura.

UNIDADE 2

Tres últimas semanas de outubro

- A suma transportando decenas e / ou centos.
- Propiedade conmutativa.
- Sumas con varios summands (associatividade).
- Decenas e / ou centos transportando subtracción.
- Subtração romper o minuendo e aplicando a propiedade fundamental.
- A resta de proba.

UNIDADE 3

Novembro primeiras tres semanas

- A multiplicación como unha suma de adendos iguais.
- Termos e signo de multiplicación.
- Comutatividade da multiplicación.
- Táboas 2 e 3.
- Dobres e triples.
- Mesas recordatorio de multiplicación de 0 a 10.
- Multiplicar tres números. Associatividade da multiplicación.

UNIDADE 4

Última semana de novembro e primeira quincena de decembro

- Algoritmo da multiplicación dun número de varios díxitos doutra dunha figura sen cargar e transportar.
- Propiedades conmutativa e asociativa da multiplicación.
- Multiplicar dous e tres díxitos números.
- A unidade de multiplicación por ceros seguido: 10, 100 e 000 un.
- Multiplicación por decenas, centos e miles completos.
- Aritmética mental: sumar e restar completar un total de cen centos.
- Estratexia de resolución de problemas: comprender o comunicado.

UNIDADE 5

Tres semanas de xaneiro

- A división e distribución.
- Cálculo do cociente por métodos de manipulación de subtraccións sucesivas, por intento e erro.
- Condicións simboloxía da división.
- División precisa e imprecisa.
- A división como a operación inversa da multiplicación.
- A relación entre os termos da división. división de exame.
- Algoritmo da división cos dividendos de ata tres figuras e unha figura divisores.

UNIDADE 6

Última semana de xaneiro ea primeira quincena de febreiro

- Unidades do sistema monetario: o euro, a moeda de un centavo. Equivalencia: céntimos de euro.

- As moedas do sistema monetario. Equivalencias e cambios.
- A expresión de cantidades de diñeiro.
- Na forma complexa: euros e céntimos.
- Na forma incompleta, usando o código de notación decimal.
- Procedementos para o paso de cantidades de complexo incompleto cartos para formar, e viceversa.
- Adición e subtracción de cantidades de diñeiro en forma complexa e apto incompleto.

UNIDADE 7

Segunda quincena de febreiro ea primeira semana de marzo

- A estrutura temporal do ano: as estacións, meses, semanas e días. O ano bisesto. O calendario.
- A estrutura do día: mañá, tarde e noite. O día de 24 horas. O día dous ciclos de 12 horas. Identificando antemeridiano e pos-meridiano horas.
- Horas, minutos e segundos. Equivalencias.
- Manifestación de valores complexos e incompleto de tempo.
- A lectura do reloxo.

UNIDADE 8

Tres semanas de marzo

- A unidade universal de medida de lonxitude: o contador.
- Unidades menores do contador: decímetro, centímetro e milímetro. As relacións entre o contador e os seus divisores.
- Aumento do contador de unidade: quilómetro. As relacións entre o contador e quilómetro.
- Resolución de problemas en que as unidades de lonxitude medida implicados.

UNIDADE 9

Tres últimas semanas de abril

- Unidades de capacidade convencional: litro, medio litro e cuarto de litro.
- Unidades de peso convencional: o quilo, o quilo media e quilo cuarto.
- Resolución de problemas en torno destas magnitudes.

UNIDADE 10

Primeira quincena de maio

- Tipos de liñas. Nomenclatura: rectas, curvas, mesturado, dobres ou poligonal, ondulante, en espiral. abertas e pechadas liñas. Identificación en contextos xeométricos e no ámbito real.
- Cruce de liñas e liñas paralelas. Identificación e localización.
- Ángulos. Elementos: vértice e os lados. Ángulos en liñas que se cruzan.
- Recoñecemento de ángulos no ambiente. Representación.
- Liñas perpendiculares e ángulos rectos. Identificación e localización.
- Ángulo dereito, ángulo e ángulo obtuso. A clasificación por ángulos de apertura.
- Incorporación linguaxe usual de nomenclatura xeométrica aprendido.

UNIDADE 11

Segunda quincena de maio

- Os corpos xeométricos. Elementos: Faces, arestas, vértices ...
- Recoñecemento e construción.
- Algúns tipos de corpos: prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas.
- Clasificación dos corpos xeométricos.
- Clasificación dos obxectos de forma.
- Polígonos. Elementos: lados, ángulos e ángulos.
- Diferenciación de polígonos entre figuras planas.
- Clasificación de polígonos segundo o número de lados.
- Construción de polígonos utilizando técnicas diferentes.
- Descrición de obxectos e formas usando vocabulario xeométrico.

UNIDADE 12

Primeira metade de xuño

- Clasificación de triángulos por lados: equilátero, isósceles e escaleno.
- Clasificación dos triángulos segundo os seus ángulos: aguda, dereita e obtuso.
- Cuadriláteros paralelogramos e non paralelogramos.
- Clasificación dos paralelogramos segundo os seus lados e ángulos: rectángulos, diamantes, cadrados e rombos.
- Descrición das formas e figuras do ambiente mediante o vocabulario xeométrica básica.
- Construción de triángulos e cuadriláteros usando diversas técnicas (puntas, instrumentos de debuxo, papel gráfico, elásticos na xeoplano ...).

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES:

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.

- 1.1. Usando procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobar as solucións obtidas.
- 1.2. Identificar e resolver problemas da vida diaria, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e matemáticas e avaliar a utilidade do coñecemento matemático axeitado para resolver problemas
- 1.3. Use tecnolóxico supón habitual no proceso de aprendizaxe, investigación, análise e selección de información relevante sobre a Internet ou outras fontes de desenvolvemento propios documentos, facer presentacións e debates.
- 1.4. Sabendo algunhas características do método de traballo científico en contextos de situacións de resolución de problemas.
- 1.5. Reflexionar sobre as decisións tomadas, a aprendizaxe para situacións semellantes no futuro.

Bloque 2. Números.

- 2.1. Ler, escribir e organizar a usar o razoamento axeitada
- 2.2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor en situacións da vida cotiá.
- 2.3. I realizar operacións e cálculos numéricos utilizando procedementos diferentes, incluíndo cálculo mental, situación de resolución de problemas.
- 2.4. Identificar, resolver os problemas da vida diaria, adecuados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e matemáticas e avaliar a utilidade do

coñecemento matemático axeitado reflexionar sobre o proceso utilizado para resolución de problemas.

2.5. Executa divisións simple e identificar cales son precisas e imprecisas.

Bloque 3. medidas.

3.1. Seleccionar e utilizar ferramentas e unidades habituais como anteriormente expresadas por estimacións e mide con precisión lonxitude, peso / masa, capacidade e tempo, en contextos reais.

3.2. Operar con diferentes medidas de lonxitude, peso / masa, capacidade e tempo.

3.3. Empregando as unidades de medida máis comúns, converténdose algunhas outras unidades da mesma magnitude, expresando os resultados nas unidades máis adecuadas de medida, oralmente e por escrito explicando o proceso seguido e aplicala lo a resolver o problema.

3.4. Coñecer as unidades de ritmo medida e relacións, usalos para resolver problemas da vida diaria.

3.5. Saber o valor de equivalencia entre as distintas moedas e billetes no sistema monetario da Unión Europea.

3.6. Identificar e resolver problemas de adecuada vida diaria para o seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e matemáticas e avaliar a utilidade do coñecemento matemático axeitado e reflexionando sobre o proceso utilizado para a resolución de problemas.

Bloquear 4. Xeometría.

4.1. Identificar figuras planas e sólidas, nomeando e recoñecendo os seus elementos básicos (lados, vértices, caras, arestas e ángulos).

4.2. Coñecer e distinguir o círculo e círculo e os seus elementos básicos.

4.3. Coñecer e diferenciar os poliedros e corpos redondos e os seus elementos básicos.

4.4. Sabendo-se que é un ángulo e tipos de ángulos.

4.5. Interpretar representacións espaciais (esbozo dun itinerario, planificar unha pista ...) faise a partir de sistemas de referencia e obxectos familiares ou situacións.

4.6. Identificar, resolver os problemas da vida diaria adecuada ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e matemáticas e avaliar a utilidade do coñecemento matemático axeitado e reflexionando sobre o proceso utilizado para a resolución de problemas.

Bloque 5. estatística e probabilidade

5.1. Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao ambiente inmediato.

5.2. Resolver problemas coa interpretación correcta dos datos dun gráfico de barras gráfico ou pictograma.

ESTÁNDARES:

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.

1.1. Analiza e comprende a declaración de problemas (datos, relacións de datos, o contexto do problema, pregunta).

1.2. Pondera o proceso de resolución de problemas: revisando as operacións utilizados, as unidades dos resultados, comprobe e interpretan solucións no contexto e da situación, atopar outras formas de resolver etc.

1.3. Planificar o proceso de traballo con preguntas pertinentes: quero descubrir o que eu, o que, eu ollo, como fago, eu non equivocarse en facer, ser a solución ideal

1.4. Iniciado no uso de ferramentas tecnolóxicas, especialmente coa calculadora, para a realización de cálculos numéricos, para aprender e resolver problemas.

Bloque 2. Números.

- 2.1. Ler, escribir e números de orde de ata 10.000.
- 2.2. Achegar os números para o máis próximo a dez, cen e mil.
- 2.3. Realizar series ascendente e descendentes..
- 2.4. Interpreta textos numéricos e números naturais da vida cotiá ata 10.000.
- 2.5. Descomponse-se, e redondeados números naturais, interpretando o valor da posición de cada un dos seus números.
- 2.6. Coñecer a táboa de multiplicar.
- 2.7. Facer cálculos numéricos mediante a operación de multiplicación en situacións de resolución de problemas
- 2.8. Resolver problemas mediante a multiplicación para realizar recontos en disposicións rectangulares nas que intervén a lei do produto.
- 2.9. Resolver cálculos numéricos realizados mediante a operación de división dunha figura en situacións problemáticas.
- 2.10. Identificar e utilizar os termos específicos de multiplicación e división.
- 2.11. Resolve problemas que implica o dominio dos contidos traballado, usando estratexias heurísticas de razoamento.
- 2.12. Reflexionar sobre o procedemento aplicado á solución de problemas: revisando as operacións usadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretar as solucións no contexto.

Bloque 3. medidas.

- 3.1. Identifica o sistema métrico. Lonxitude, capacidade, masa ou peso.
- 3.2. Medida con diferentes instrumentos, seleccionando a unidade máis axeitado para a expresión dunha medida.
- 3.3. Adición e subtracción medidas de lonxitude, volume e masa simplemente.
- 3.4. Compare e medidas de orde da mesma magnitude.
- 3.5. Coñecer e utilizar as equivalencias entre as distintas unidades de medida da mesma magnitude.
- 3.6. Explicou oralmente e por escrito sucesivos procesos e estratexias utilizadas en todos os procedementos realizados.
- 3.7. Resolver problemas da vida real, utilizando as unidades de medida máis comúns.
- 3.8. Resolver problemas da vida real mediante medidas temporais e relacións
- 3.9. Coñece a función, valor e equivalencias entre as distintas moedas e billetes no sistema monetario da Unión Europea, utilizando os dous para resolver problemas en situacións reais como figurativa.
- 3.10. Calcule múltiples decimais do euro.
- 3.11. Resolver problemas de medida, utilizando heurística e estratexias de razoamento.
- 3.12. Reflexionar sobre o proceso seguido na resolución de problemas: revisando as operacións usadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretar as solucións no contexto.

Bloquear 4. Xeometría.

- 4.1. Coñecer e identificar os elementos básicos de corpos xeométricos (ángulo lateral e vértices).
- 4.2. Coñecer e ao contrario da circunferencia do círculo e distingue dos seus elementos.
- 4.3. Identificar corpos redondos e corpos poliédricos (prisma, pirámide, cilindro, cono, esfera ...).
- 4.4. Distinguir entre ángulos agudos, dereita e obtusos.
- 4.5. Obter información oportunas e describe unha representación espacial (esbozo dun percorrido, planificar unha pista ...) tendo de referencia como os obxectos familiar.
- 4.6. Interpretar e describir situacións, mensaxes e eventos da vida cotiá usando o

vocabulario de xeometría apropiado indica unha dirección, explica un paseo, está orientada no espazo.

4.7. Resolver problemas que implica dominio xeométrica do contido traballado mediante estratexias de razoamento heurísticos.

4.8. Ponderar o proceso de resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados,

Bloque 5. estatística e probabilidade.

5.1. Recoller e clasificar situacións de datos no seu ambiente, utilizando as para construír táboas e gráficos.

5.2. Clasificar datos gravados segundo un criterio de clasificación.

5.3. Interpretar gráficos de barras, gráficos e pictogramas extraer información explícita.

METODOLOXÍA:

Traballar de xeito competencial en clase é un cambio metodolóxico importante; o profesor se fai un director de coñecemento dos alumnos e estudantes adquirir unha maior preeminencia.

As Matemáticas son instrumentais, polo tanto, son unha parte indispensable para adquirir novos coñecementos, especialmente os da área tecnolóxica e científica. Polo tanto, é moi importante que os alumnos se acostumaron a presentar o seu traballo e do razoamento dunha forma clara e estruturada.

Necesitamos adestrar forma sistemática os procedementos que compoñen o estado do asunto. Mentres que o obxectivo da área é para adestrar o razoamento lóxico pola resolución de problemas, necesitamos equipar os alumnos coas ferramentas para desenvolver este aspecto. Necesitamos un certo grao de formación individual e traballo reflexivo de procedementos básicos do tema: algoritmos de cálculo, propiedades, a linguaxe matemática, operacións, aritmética mental ...

Nalgúns aspectos da zona, especialmente aqueles que buscan o uso sistemático de procesos de razoamento lóxico, o traballo en grupo colaborativo proporciona, ademais de adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal a través da diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar contido deste aspecto. Ademais, cada alumno dun potencial definindo as súas intelixencias predominantes, enriquecendo tarefas coas actividades desenvolvidas desde a teoría das intelixencias múltiples prevé que todos os alumnos poden vir a comprender o contido que desexa adquirir para o desenvolvemento obxectivos de aprendizaxe.

Na área da matemática é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan ese aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos e ligan a contextos reais e esenciais, así como crear oportunidades para aplicación dos contidos adquiridos. Para facelo, as tarefas de competencia facilitar este aspecto, o que podería ser completada por aplicación contido proxectos.

A manipulación de materiais debe ser coherente coa actividade matemática, así como o acceso ás novas tecnoloxías. Permitindo ao alumno establecer conexións reais entre o coñecemento matemático e o seu día a día.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:

- O libro de estudante para a área de Matemáticas 3ª E.P.
- A proposta didáctica de Matemáticas 3ª E.P.
- Os recursos fotocopiáveis da proposta didáctica, actividades de construción, expansión e avaliación.
- Os cadernos complementarios ao libro do alumno.

- Os libros dixitais para alumnos e profesores.
- O CD que acompaña a proposta de ensino.
- O material de aula correspondente a este curso: dominó de sumas, restas, multiplicacións e divisións, reloxo analóxico, billetes e moedas, metros e tres murais (táboa pitagórica, medidas de lonxitude, capacidade e peso, e clasificación de triángulos e cuadriláteros).

MÍNIMOS ESIXIBLES:

- Descomposición e composición de números ata cinco díxitos.
- Equivalencia entre distintas ordes de unidades dun número.
- Os números de comparación e de xestión.
- Aproximación de números para o centenar ou unidade máis próxima a mil.
- Ler e escribir cardinais e números ordinais.
- Algoritmo da suma con levadas (dous ou máis sumandos con igual ou diferente número de cifras).
- Algoritmo de resta realizada con cantidades do mesmo ou de distinto número de díxitos.
- Proba da resta.
- Resolución de problemas que inclúen a suma ou a resta.
- Concepto de multiplicación como a expresión abreviada da suma dos sumandos iguais.
- Os termos de multiplicación.
- Construción e memorizando táboas de 0 a 10.
- Cálculo de dobre e triplo.
- Dominio do algoritmo de multiplicar números con varios díxitos por un número de varias cifras por un, levando e sen levar.
- Multiplicación do número dígito por decenas, centenas ou millares completos.
- Multiplicación rápida de números de un dígito por 10, 100 ou 1000.
- Resolución de problemas de multiplicación simple con unha única operación.
- A realización de repartos de xeito manipulativos e gráficos.
- Particións rexencia con ata dividendos de dous díxitos e divisores dun número.
- O enfoque e resolver problemas sinxelos en que a división intervir.
- Transformar céntimos de euro, e viceversa.
- Trata con equivalencias facilidade e cambios de moeda.
- Interpretar as cantidades notación decimal de diñeiro.
- Engadir e restar cantidades de diñeiro.
- Resolver as vendas en situacións cotiás.
- División do ano en estacións, meses e semanas.
- Ler calendario e data.
- División do día en 24 horas e dous ciclos de 12 horas.
- División de tempo en minutos. Equivalencia en minutos do trimestre, a metade e tres cuartos de hora.
- Equivalencia entre minutos e segundos.
- Lectura de reloxo analóxico e dixital.
- Unidades de lonxitude de medida do corpo: polgada, paso, a pé ... e invariantes unidades: as regras de enerxía, varas ...
- As unidades de medida do sistema métrico; unidade universal: metro; unidades menores: decímetro, centímetro e milímetro. Unha unidade para a medición de grandes distancias km.
- Estimación de lonxitudes, facendo medicións, a elección da unidade de dereita coa lonxitude sendo medida.

- Unidades non convencionais de recursos de medida e pesos.
- Unidade de medida de peso: a quilo, o quilo media e cuarto quilo. O céspede por tonelada. Equivalencias.
- As unidades de medida de capacidade: o litro, cuarto litro e medio litro. O centilitro e hectolitro. Equivalencias.
- Comprender e desenvolver mensaxes que inclúen capacidade de cuantificacións en litros e peso en quilos.
- Diferentes tipos de liñas: rectas, curvas, poligonais, ondulado e en espiral.
- Posicións relativas: paralelos, intersección, perpendicular.
- Ángulos e elementos.
- Clasificación dos ángulos: dereito, aguda e obtuso.
- Destreza no manexo de instrumentos de debuxo.
- Utilización de Termos aprendidos na descrición do ambiente.
- Clasificación das formas xeométricas: prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas.
- Elementos de formas xeométricas: caras, arestas e vértices.
- Idea polígono.
- Elementos de polígonos: lados, ángulos e vértices.
- Clasificación de polígonos segundo o número de lados.
- Elementos de triángulos e cuadriláteros lados, ángulos e ángulos.
- Tipos de triángulos segundo os seus lados e por seus ángulos.
- Paralelogramos cuadriláteros (identificación).
- Tipos de paralelogramos.
- Medición da superficie por medio da conta unidades cadradas.

ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA:

OBXECTIVOS.

1. Valorar o patrimonio natural para desenvolver pautas de respecto á natureza.
2. Realizar unha lectura comprensiva, expresiva e crítica de diferentes tipos de textos relacionados cos contidos da área.
3. Expresar, de forma oral e escrita, clara e ordenadamente o contido de textos escritos de carácter científico significativos para a área empregando de forma adecuada o vocabulario específico.
4. Asimilar a importancia do deporte para o benestar persoal e social desenvolvendo hábitos de saúde relacionados coa nutrición, cos órganos dos sentidos, coa hixiene e co coidado do corpo.
5. Comportarse de acordo cos hábitos de saúde e coidado persoal que se derivan do coñecemento do corpo humano e mostrar unha actitude de aceptación e respecto polas diferenzas individuais.
6. Utilizar criterios de clasificación orientados e relacionados con pautas alimentarias, reprodutivas e morfolóxicas e criterios propios para caracterizar animais da zona.
7. Identificar as necesidades fundamentais dos seres vivos a partir do coñecemento das funcións vitais.
8. Clasificar os animais segundo sexan vertebrados ou invertebrados.
9. Identificar e describir as características xerais dos animais vertebrados e as características específicas dos grupos de peixes, anfibios, réptiles, aves e mamíferos.
10. Identificar e describir as características xerais dos animais invertebrados e as características específicas dos principais grupos de invertebrados.

11. Coñecer as distintas relacións que os seres humanos establecemos cos animais, como fontes de alimentos e produtos, como axuda no traballo, como compañía, etc., e desenvolver hábitos de respecto e coidado cara a eles.
12. Describir as características xerais das plantas, as súas partes e as funcións que desempeña cada unha delas, e clasificar os tipos de plantas segundo os seus talos.
13. Valorar a importancia das plantas como produtoras de alimentos e como reguladoras dos gases do aire, e desenvolver pautas de respecto cara ás plantas.
14. Utilizar diferentes fontes de información para a construción de contidos relacionados coa área.
15. Identificar as propiedades dos materiais dos que están feitos algúns obxectos valorando o papel dos avances tecnolóxicos e inventos na mellora das condicións de vida da nosa sociedade.
16. Construír algún aparato sinxelo para coñecer as características e as funcións dalgunhas máquinas, recoñecendo a súa importancia nos avances da nosa sociedade.
17. Identificar os materiais que se poden reciclar aplicando as diferentes regras que existen para a reciclaxe.
18. Identificar accións que contaminan a auga e o aire, e que prexudican as plantas e os animais, comprendendo a importancia do coidado da natureza, e coñecendo e valorando os espazos protexidos do seu ámbito.
19. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para obter información, aprender e compartir coñecementos, e valorar a súa contribución á mellora das condicións de vida.
20. Mostrar unha actitude participativa e responsable en actividades de grupo.
21. Analizar e valorar criticamente algunhas manifestacións da intervención humana no medio, e adoptar un comportamento de defensa e recuperación do equilibrio ecolóxico e de conservación do patrimonio natural.
22. Interpretar, expresar e representar feitos, conceptos e procesos do medio natural mediante códigos numéricos, gráficos, cartográficos e outros.
23. Planificar e realizar proxectos, dispositivos e aparatos sinxelos cunha finalidade previamente establecida, utilizando o coñecemento das propiedades dalgunos materiais, substancias e obxectos.
24. Orientar a toma de decisións na súa actividade cotiá integrando a información recollida a través de distintas fontes, explorando posibles solucións e valorando o seu propio proceso de aprendizaxe.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS:

UNIDADE 1.

Tres últimas semanas de setembro.

(Incluídas a avaliación inicial de contidos e de competencias)

- Características xerais do ser humano.
- Características diferenciais do ser humano. Accións e vantaxes asociadas a elas.
- Lixeiras diferenzas e outras variacións entre os seres humanos.
- Os aparatos do corpo humano: funcións básicas.
- As funcións vitais do ser humano e os aparatos implicados na súa realización.
- Idea de saúde e accións e pautas básicas para conservala.
- As etapas da vida dunha persoa. Características básicas de cada unha delas.
- Interpretación de informacións en diferentes soportes.
- Descrición sinxela de funcións e procesos básicos.

- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 2.

Tres primeiras semanas de outubro.

- A función de relación: fases e órganos implicados nela.
- Os sentidos, os seus órganos e os nervios sensoriais.
- Captación de estímulos e produción de sinais nos órganos dos sentidos.
- Descrición do percorrido dos impulsos nerviosos desde os órganos dos sentidos.
- Funcións básicas do cerebro.
- O esqueleto, as articulacións e as súas funcións.
- A musculatura e as súas funcións.
- Descrición de accións coordinadas de ósos e músculos nos movementos.
- A perda de percepción sensorial nalgunhas persoas.
- Utilización de imaxes e outras informacións gráficas en soporte dixital.
- Realización de experiencias sensoriais.
- Elaboración de informes.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 3.

Última semana de outubro e primeira quincena de novembro.

- Características xerais dos animais.
- Medios que habitan os animais. Características dos animais de distintos medios.
- Como se clasifican animais. Criterios de clasificación e distintas clasificacións.
- Características xerais dos invertebrados. Algúns grupos de invertebrados.
- Características xerais dos vertebrados. Os grupos de vertebrados.
- Animais do ámbito en perigo de extinción. Causas que os sitúan nese risco.
- Utilización de imaxes e doutras informacións gráficas en soporte dixital.
- Pautas para a observación e o estudo de animais, e aplicación a casos concretos.
- Valoración da fauna e fomento de actitudes de conservación da natureza.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse, e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 4.

Segunda quincena de novembro e primeira metade da primeira semana de decembro.

- Características xerais as plantas.
- Necesidades das plantas e medios nos que habitan. Idea de vexetación.
- Partes dunha planta e funcións de cada unha delas. Ideas básicas sobre a fotosíntese.
- A flor, as súas partes e funcións básicas de cada unha delas.
- Nocións básicas acerca da reprodución das plantas con flores.
- Tipos de plantas segundo a súa reprodución e segundo os seus talos.
- A importancia das plantas no planeta.
- Algunhas plantas útiles para os seres humanos.
- Descrición ordenada, con axuda de imaxes, de procesos como a formación e circulación de substancias, a fotosíntese e a reprodución.
- Utilización de imaxes e doutras informacións gráficas en soporte dixital.
- Pautas para traballar en grupo. Aplicación desas pautas no estudo de plantas.
- Realización de murais sobre plantas da zona.
- Valoración da importancia das plantas no planeta e desenvolvemento de actitudes de

coidado e respecto cara a elas.

- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 5.

Segunda metade da primeira semana e segunda y terceira semana de decembro.

- Aproximación á composición do universo.
- A Vía Láctea e o sistema solar (a súa composición e a localización dos planetas).
- Forma, aspecto e composición da Terra. Características básicas das súas capas.
- A rotación terrestre e as súas consecuencias. Eixe e polos xeográficos. O día e a hora.
- O movemento da Lúa arredor da Terra. As fases lunares.
- O movemento de translación da Terra. O ano como período e unidade de tempo.
- As estacións, os seus nomes e as características da luz solar en cada unha delas.
- Os puntos cardinais. Idea de orientación e estratexia para orientarse.
- O calendario e a súa estrutura.
- Descricións de imaxes.
- Equivalencias entre unidades temporais e transformacións sinxelas entre elas.
- Valoración da curiosidade e do esforzo científico por coñecer o universo.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse, e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 6.

Tres últimas semanas de xaneiro.

- O aire e a súa composición. Variación da composición da atmosfera coa altura.
- Idea de fenómeno atmosférico e algúns exemplos. As precipitacións e os seus tipos.
- A auga e os seus estados.
- A hidrosfera. Distribución das augas no planeta.
- As augas subterráneas. Formación desta auga.
- O ciclo da auga no planeta.
- Importancia da auga para os seres vivos e usos da auga.
- Procesos de obtención de auga potable e de depuración de augas residuais.
- Idea de contaminación e algunhas das súas causas.
- Valoración da importancia do aire e da auga e desenvolvemento de estratexias para reducir ou evitar a súa contaminación e para aforrar auga nas actividades domésticas.
- Descricións de procesos con axuda de esquemas e imaxes.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse, e perseveranza nas tarefas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES:

Bloque 1. Iniciación á actividade científica.

1. Establecer conxecturas, integrar datos de observación a partir de consultas de fontes directas e indirectas, realizar experiencias e obter información relevante de sucesos que acontecen de forma natural ou provocada.
2. Utilizar as tecnoloxías da información e comunicación para coñecer e anticipar os posibles resultados.
3. Coñecer as medidas de protección e seguridade persoal do plan de autoprotección do centro e respectar as normas de uso e de mantemento dos instrumentos e materiais.
4. Comunicar de forma oral e escrita os resultados, presentándoos con apoios

- gráficos.
5. Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros, coidando as ferramentas e facendo un uso adecuado dos materiais.
 6. Realizar un proxecto e presentar un informe con creatividade e expresión de conclusións.

Bloque 2. O ser humano e a saúde.

1. Coñecer o funcionamento dos órganos, aparatos e sistemas que interveñen nas funcións vitais do corpo humano, sinalando a súa localización e forma.
2. Entender a diferenza entra saúde e enfermidade.
3. Adquirir hábitos de vida saudable que permitan o correcto funcionamento do corpo e o desenvolvemento da mente.
4. Identificar e explicar as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso.
5. Diferenciar actividades que prexudican e que favorecen a saúde e o desenvolvemento equilibrado da personalidade, como a inxestión de determinados alimentos.
6. Coñecer e valorar estilos de vida adecuados á súa idade e constitución.
7. Aprender técnicas básicas de primeiros auxilios.
8. Identificar sentimentos propios e doutros manifestando condutas adecuadas ante ao traballo realizado.

Bloque 3. Os seres vivos.

1. Coñecer a estrutura dos seres vivos e identificar as principais características e funcións.
2. Coñecer criterios científicos e utilízalos para clasificar seres vivos, tales como o seu réxime alimentario, a súa forma de reproducirse ou a súa morfoloxía.
3. Identificar e clasificar animais, segundo criterios científicos, constatando a existencia de vida en condicións extremas.
4. Coñecer a clasificación das plantas e identificar a importancia da fotosíntese para os seres vivos.
5. Coñecer as relacións básicas de interdependencia dos seres vivos que habitan na comunidade.
6. Coñecer a existencia da variedade de formas de vida, sabendo que o ciclo vital de cada un dos seres vivos ten características que o fan diferente dos demais.
7. Usar instrumentos para realizar observacións de seres vivos.
8. Adquirir valores de responsabilidade e respecto cara ao medio.

Bloque 4. Materia e enerxía.

1. Coñecer diferentes tipos de materiais: naturais e artificiais, e clasificalos polas súas propiedades elementais.
2. Coñecer e aplicar, na realización de sinxelas experiencias, os principios básicos que rexen algúns cambios físicos: cambios de estado, e químicos: a combustión.
3. Comprender o concepto e os tipos de enerxía.
4. Identificar fontes de enerxía comúns e procedementos e máquinas para obtela.
5. Identificar as fontes de enerxía máis comúns e relacionar a enerxía con usos habituais na súa vida cotiá.

6. Planificar e realizar investigacións sinxelas para estudar o comportamento dos corpos ante a luz, a electricidade, a calor...
6. Usar instrumentos para a medición da masa e do volume.
7. Establecer relacións entre a masa e o volume para identificar o concepto de densidade dos corpos.
8. Valorar a importancia de facer un uso responsable dos recursos e as fontes de enerxía.

Bloque 5. A tecnoloxía. Obxectos e máquinas.

1. Coñecer os principios básicos que rexen as máquinas.
2. Analizar as partes principais de obxectos e máquinas, as funcións de cada unha delas, e planificar e realizar un proceso sinxelo de construción dalgún obxecto cooperando no traballo en equipo e no coidado da seguridade.
3. Saber explicar as partes dunha máquina e cal é a súa función, aplicando coñecementos á construción dalgún obxecto ou aparato.
4. Recoñecer inventos, investigadores ou científicos que contribuíron a mellorar a calidade de vida das persoas e posibilitaron o avance da humanidade.
5. Empregar estratexias de busca e selección de información na rede.
6. Traballar de forma cooperativa, na construción dalgún aparato, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación e apreciando o coidado pola seguridade propia e dos seus compañeiros, o coidado das ferramentas e o uso adecuado dos materiais.

ESTÁNDARES:

Bloque 1. Iniciación á actividade científica.

- 1.1. De xeito guiado busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, saca conclusións, comunica a súa experiencia, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícaa, oralmente e por escrito.
- 1.2. Manifiesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas, e ten iniciativa na toma de decisións.
- 2.1. De xeito moi dirixido realiza pequenos experimentos ou experiencias, e establece conxecturas tanto de feitos que suceden dunha forma natural coma sobre os que acontecen cando se provocan.
- 3.1. Utiliza, de xeito adecuado, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos, na comunicación de forma oral e escrita na presentación de resultados.
- 4.1. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.
- 5.1. Utiliza medios propios da observación, como instrumentos ópticos e de medida; consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos.
- 5.2. Coñece e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo.
- 5.3. Elabora textos instrutivos e explicativos para a comunicación, oral e escrita, do desenvolvemento do seu proxecto.
- 5.4. Presenta os traballos de xeito ordenado, claro e limpo, en soporte papel e dixital.
- 5.5. Realiza un proxecto e presenta un informe, utilizando soporte papel e/ou dixital, sobre a gandería, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet...), con diferentes medios, e comunica de forma oral as experiencias realizadas, apoiándose en imaxes e breves textos escritos

realizados segundo modelos ou con programas e tratamento de textos.

Bloque 2. O ser humano e a saúde.

- 1.1. Observa, identifica e describe a morfoloxía externa do propio corpo.
- 1.2. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano: nutrición e relación, e reconece as súas principais características.
- 1.3. Observa e identifica os cambios nas diferentes etapas da vida, e describe as súas principais características.
- 1.4. Observa, identifica e explica as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso.
- 2.1. Identifica as causas dos principais trastornos alimentarios e reconece hábitos saudables para a súa prevención.
- 2.2. Identifica e adopta hábitos de hixiene, de descanso e de alimentación sa. Coñece e aplica, para a súa elaboración, as características de axudas equilibradas.
- 2.3. Identifica e describe prácticas para previr e detectar riscos para a saúde.
- 3.1. Coñece e explica técnicas de primeiros auxilios de primeiros auxilios.
- 4.1. Mostra unha actitude crítica ante as prácticas sociais que prexudican un desenvolvemento san e que dificultan o comportamento responsable ante a saúde.
- 4.2. Observa e identifica as emocións e os sentimentos en si mesmo e nos seus compañeiros.
- 4.3. Planifica de forma autónoma e creativa actividades de lecer, individuais ou en grupo.
- 5.1. Coñece e aplica estratexias para estudar e traballar de xeito eficaz.
- 5.2. Reflexiona sobre o traballo realizado, saca conclusións sobre como traballa e aprende, e elabora estratexias para seguir aprendendo.

Bloque 3. Os seres vivos.

- 1.1. Identifica e explica as diferenzas entre seres vivos e materia inerte.
- 1.2. Observa directamente seres vivos, con instrumentos apropiados e a través do uso de medios audiovisuais e tecnolóxicos, recolle información e utilízala na identificación e clasificación dos animais.
- 1.3. Mostra interese pola observación e polo estudo de todos os seres vivos.
- 1.4. Manifesta hábitos de respecto e coidado cara ao medio.
- 2.1. Observa, identifica, reconece as características básicas e clasifica, animais vertebrados e invertebrados.
- 2.2. Observa directa e indirectamente, reconece e explica as características básicas e clasifica, animais vertebrados e invertebrados. Aves, mamíferos, réptiles, peixes e anfibios.
- 2.4. Coñece e explica as funcións de nutrición, relación e reprodución dos animais.
- 3.1. Clasifica e describe animais e plantas en relación coas funcións vitais.
- 3.2. Observa directa e indirectamente, características das plantas.
- 3.3. Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.
- 4.1. Utiliza claves e guías para a clasificación de animais e plantas.
- 5.1. Identifica e explica as características principais da gandería. Estuda a cría dalgunhas especies.
- 6.1. Compórtase de xeito activo na conservación e no coidado cara aos seres vivos.

Bloque 4. Materia e enerxía.

- 1.1. Observa, identifica e explica algunhas diferenzas entre os materiais naturais e os artificiais e aplícaas para clasificalos.
- 1.2. Planifica e realiza experiencias sinxelas para estudar as propiedades de materiais de uso común e o seu comportamento ante cambios enerxéticos e as forzas, facendo predicións argumentadas sobre os resultados.
- 1.3. Explica os efectos da calor no aumento da temperatura e dilatación dalgúns materiais.
- 2.1. Identifica algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.
- 2.2. Identifica principios básicos dalgúns cambios físicos e aplícaos na realización de sinxelas experiencias para o estudo dos cambios de estado.
- 3.1. Identifica principios básicos dalgúns cambios químicos e aplícaos na realización de sinxelas experiencias para o estudo da combustión.
- 4.1. Observa, identifica e describe as fontes de enerxía máis comúns (vento, sol, combustibles, etc.) e relaciona a enerxía co uso na súa vida cotiá (o batedor, o secador, a calefacción, o aire acondicionado, etc.).
- 4.2. Identifica e describe exemplos de usos prácticos da enerxía, e valora a importancia de facer un uso responsable das fontes de enerxía do planeta.
- 5.1. Observa e explica a intervención da enerxía nos cambios da vida cotiá.
- 5.2. Identifica algunhas fontes e usos da enerxía.
- 6.1. Observa, reconece e explica a calor como transferencia de enerxía en procesos físicos observables.
- 7.1. Describe algunhas transformacións simples de enerxía (a combustión nun motor para mover un coche, a enerxía eléctrica no funcionamento dunha lámpada, etc.)
- 8.1. Observa, identifica e explica comportamentos individuais e colectivos para utilizar de forma responsable as fontes de enerxía.
- 8.2. Identifica e valora o uso responsable das fontes de enerxía no planeta.
- 8.3. Observa e identifica as prácticas que producen residuos, contaminan e producen impacto ambiental.
- 8.4. Mostra condutas responsables no aforro enerxético na aula e no centro.
- 9.1. Respecta as normas de uso, seguridade e conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo na aula e no centro.

Bloque 5. A tecnoloxía. Obxectos e máquinas.

- 1.1. Identifica e explica algúns operadores mecánicos (eixe, roda, polea, plano inclinado, engrenaxe, freo, etc.) reconece a función que realizan, e clasifícaas segundo o número de pezas, o xeito de accionalas e a acción que realizan.
- 1.2. Observa e reconece as fontes de enerxía coas que funcionan as máquinas.
- 2.1. Observa, identifica e explica as partes dunha máquina (poleas, pancas, rodas e eixes, engrenaxes...) e cal é a súa función.
- 2.2. Planifica e realiza algún obxecto ou máquina de construción sinxela para resolver un problema a partir de pezas moduladas.
- 3.1. Aplica os coñecementos adquiridos na construción dalgún obxecto ou aparato, aplicando as operacións matemáticas básicas no cálculo previo e as tecnolóxicas: debuxar, cortar, pegar...
- 3.2. Identifica, reconece e describe a importancia do uso de aplicacións tecnolóxicas.
- 3.3. Coñece e valora a importancia dalgúns dos grandes inventos e a súa contribución na mellora das condicións de vida.
- 3.4. Identifica e aprecia a importancia das habilidades manuais implicadas no

- manexo de ferramentas, aparatos e máquinas superando estereotipos sexistas.
- 3.5. Coñece e utiliza o tratamento de textos: titulación, formato, arquivo e recuperación dun texto, cambios, substitucións e impresión...
 - 3.6. Coida a presentación dos traballos en papel ou en soporte dixital.
 - 3.7. Sigue de xeito eficaz unha secuencia programada para atopar unha información na internet.

METODOLOXÍA:

Os alumnos e alumnas teñen que iniciarse en coñecer e utilizar algunhas das estratexias e técnicas habituais na actividade científica, tal como a observación, a identificación, análise de problemas, organización e tratamento de datos, experimentación, busca de solucións... polo que necesitamos que os nosos alumnos e as nosas alumnas teñan ferramentas que posibiliten conseguir o proposto.

Debemos ter en conta que cada alumno e alumna parte dunhas fortalezas individuais que hai que seguir desenvolvendo. Estas fortalezas axudarannos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas que se van realizar estarán pensadas desde a teoría das intelixencias múltiples como posibilidade para que todo o alumnado chegue a comprender aqueles contidos que necesita adquirir para alcanzar os obxectivos de aprendizaxe que pretendemos.

Nesta área, os alumnos e as alumnas iníciense no desenvolvemento de estratexias de metodoloxía científica, tales como a capacidade de formular preguntas, identificar problemas, planificar e realizar actividades, etc.; para iso, o traballo en grupo colaborador será un dos piares para adestrar cuestións de habilidades sociais e aspectos de contido que axudarán a consolidar aínda máis todo o traballado.

Os contidos da área de Ciencias da Natureza están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados a contexto real, será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción e aplícalo a proxectos reais próximos ao alumnado.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:

Suxerimos o uso dos materiais seguintes:

- O libro do alumnado para a área de Ciencias da Natureza de 3. EP en diferentes soportes.
- A proposta didáctica para Ciencias da Natureza de 3º EP.
- Os recursos fotocopiabes da proposta didáctica, con actividades de reforzo, ampliación, obradoiros de ciencia e avaliación.
- Os cadernos complementarios do libro do alumnado.
- Os materiais dixitais asociados á unidade.

MÍNIMOS ESIXIBLES:

- Características xerais do ser humano.
- Os aparatos do corpo humano: funcións básicas.
- As etapas da vida dunha persoa.
- Adquisición das destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.

- A función de relación: fases e órganos implicados.
- Os sentidos e os seus órganos.

- O esqueleto, as articulacións e as súas funcións.
- A musculatura e as súas funcións.
- A perda de percepción sensorial nalgunhas persoas.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- Características xerais dos animais. Medios nos que viven.
- Distintas clasificacións dos animais.
- Características xerais dos invertebrados. Algúns grupos de invertebrados.
- Características xerais dos vertebrados. Os grupos de vertebrados.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- Características xerais das plantas.
- Partes dunha planta. A flor, as súas partes.
- Tipos de plantas segundo a súa reprodución e segundo os seus talos.
- A importancia das plantas no planeta. Algunhas plantas útiles para as persoas.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- Aproximación á composición do universo. Composición do Sistema Solar.
- Forma, aspecto e composición da Terra.
- A rotación terrestre e as súas consecuencias. Eixe e polos xeográficos.
- O movemento da Lúa arredor da Terra. As fases lunares.
- O movemento de translación da Terra. As estacións.
- Os puntos cardinais.
- O calendario e a súa estrutura.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- O aire e a súa composición. A atmosfera.
- Idea de fenómeno atmosférico. Algúns fenómenos atmosféricos.
- A auga e os seus estados. A hidrosfera e a distribución das augas no planeta.
- O ciclo da auga no planeta.
- Importancia e usos da auga. Potabilización, depuración da auga.
- Idea de contaminación.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS:

OBXECTIVOS

1. Desenvolver o interese pola busca de información utilizando tanto a lectura como as TIC.
2. Resolver de forma cooperativa experiencias sinxelas guiadas por preguntas que debe de responder utilizando a observación, instrumentos habituais e rexistros claros.
3. Coñecer os principais astros do sistema solar.
4. Coñecer as características básicas da Terra e os seus movementos.
5. Identificar as capas da Terra e nomear algunhas das súas características.
6. Identificar os movementos da Lúa e as súas fases. Coñecer as súas características.
7. Iniciarse en hábitos de orientación e nocións espaciais. Nomear e identificar os puntos cardinais.
8. Coñecer as características dun plano e un mapa.
9. Coñecer os diferentes gases que compoñen o aire. Nomear algunhas das súas características.
10. Coñecer e identificar diferentes fenómenos atmosféricos e as súas causas.
11. Coñecer os diferentes estados da auga na natureza.

12. Coñecer os cursos de auga, identificando tipos de augas (subterráneas e superficiais).
13. Coñecer tipos de paisaxe, identificar os seus elementos e nomear as súas características.
14. Tomar conciencia do ámbito familiar do que forma parte e coñecer os valores que fundamentan a vida en familia.
15. Recoñecer, apreciar e valorar a súa pertenza a uns grupos sociais e culturais determinados (barrio, localidade, comunidade autónoma, etc.), con características e trazos propios (normas de comportamento, costumes, valores, lingua, cultura, etc.).
16. Coñecer as manifestacións culturais populares do contorno máis próximo.
17. Situar e representar espacialmente os elementos máis significativos do ámbito local e autonómico.
18. Desenvolver unha actitude de respecto cara as características e trazos propios doutros grupos, rexeitando calquera tipo de discriminación.
19. Identificar o impacto dalgunhas actividades humanas no medio natural e social, distinguindo nelas o positivo do negativo. Recoñecer e describir algunhas das actuacións máis visibles no seu contorno (edificios, coches, parques, etc..) e expresar a súa opinión sobre os aspectos positivos e negativos destas intervencións.
20. Coñecer as normas básicas como peóns e usuarios de transporte.
21. Identificar as características dos produtos naturais e os produtos elaborados.
22. Identificar as actividades dos diferentes sectores produtivos.
23. Situar unidades temporais básicas (pasado, presente e futuro) nos acontecementos da historia propia.
24. Coñecer as unidades do tempo histórico (anos, décadas, século, milenio, idade).
25. Coñecer o concepto de historia.
26. Coñecer algúns acontecementos e restos da Prehistoria e da Idade Antiga de Galicia.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS:

UNIDADE 1

Tres primeiras semanas de febreiro.

- Idea de paisaxe.
- Elementos que forman unha paisaxe.
- Identificación de elementos de paisaxes na realidade e en imaxes.
- Tipos de paisaxes segundo distintos criterios: presenza humana, relevo, proximidade ao mar.
- Identificación e clasificación de paisaxes na realidade e en imaxes.
- Formas do relevo de paisaxes de interior.
- Formas do relevo de paisaxes costeiras.
- Identificación de formas dos relevos de costa e de interior, na realidade e en imaxes.
- Como coñecer unha paisaxe: procedemento, e as súas fases, para estudar unha paisaxe.
- Valoración da presenza das paisaxes como temas da pintura e da literatura.
- Verificación do proceso de aprendizaxe:
 - Toma de conciencia do que sabe e do que non sabe, ao realizar as actividades do final da unidade e ao cumprir a ficha de avaliación desta.
 - Aceptación dos erros ao autoavaliarse, e perseveranza nas tarefas de recuperación ao realizar as actividades do apartado «Volvo atrás», ao completar as actividades de reforzo e de ampliación e ao cumprir a ficha de autorregulación.

UNIDADE 2

Última semana de febreiro e primeira quincena de marzo.

- O plano e os seus elementos: marcas de orientación, símbolos convencionais e lenda.
- Interpretación de lendas e localización de obxectos en planos.
- O mapa e os seus elementos. Tipos de mapas.
- Globos terráqueos e mapamundís. Identificación dos polos, o eixe, os hemisferios, os puntos cardinais, os continentes e os océanos da Terra.
- Os territorios españois: nomes e localización.
- Interpretación de lendas e situación de topónimos en mapas e globos terráqueos.
- O procedemento para confeccionar un plano dun cuarto e a súa aplicación.
- Tecnoloxías dixitais para acceder a mapas.
- Valoración dos planos e mapas desde distintas perspectivas.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 3

Segunda quincena de marzo e primeira semana de abril.

- A familia e as tarefas familiares. Bases das relacións de veciñanza e de amizade.
- A organización da vida no colexio. Bases da vida escolar.
- A localidade e os seus tipos: aldeas, vilas e cidades. Os barrios.
- O municipio: localidade, territorio e cidadáns.
- Elementos visibles e elementos ocultos da localidade.
- Interpretación de imaxes.
- A organización da localidade: o concello e os servizos municipais.
- Normas cidadás. Valoración e respecto cara ás normas de convivencia.
- Sinais de tráfico e as súas tipoloxías. Interpretación de imaxes nos seus ámbitos.
- Valoración da información que ofrecen os sinais de tráfico.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 4

Segunda quincena de abril e primeira semana de maio.

- Os produtos naturais e a súa procedencia.
- Os produtos elaborados. Artesanía e industria: os seus produtos e os seus oficios.
- Os servizos e os seus oficios.
- Identificación de produtos e da actividade na que foron producidos.
- Asociación de traballos do sector dos servizos cos servizos correspondentes.
- Descrición de procesos de produción, manipulación, distribución e venda de produtos.
- Investigación dun proceso (desde a obtención ata a venda dun produto).
- Importancia de todos os traballos.
- Respetto e valoración dos traballos de todas as persoas con independencia da remuneración, do sexo e doutras diferenzas individuais.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 5

Tres últimas semanas de maio.

- Útiles ou utensilios: as ferramentas e as máquinas.
- Útiles na agricultura, a gandería, a pesca, a minería e a silvicultura.
- Características das máquinas e ferramentas artesás.

- O traballo en cadea das industrias. As máquinas e as ferramentas industriais.
- Os transportes e os seus tipos. Medios de transporte.
- Máquinas para a comunicación individual e colectiva.
- As máquinas simples e as máquinas compostas.
- Descrición do funcionamento de máquinas simples e compostas sinxelas.
- Construción dun xoguete ou dunha maqueta sinxela.
- Valoración da importancia das máquinas na nosa sociedade.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas.

UNIDADE 6

Mes de xuño

- Pasado, presente e futuro.
- Unidades para medir o tempo histórico e as súas equivalencias.
- Cálculo de duración de períodos e realización de equivalencias de medidas de tempo.
- As idades da historia.
- As fontes da historia e a súa clasificación.
- Identificación e clasificación de fontes a partir de imaxes.
- Cambios nunha localidade ao longo da historia.
- Identificación e descrición, a través de imaxes, de elementos característicos das diferentes idades da historia dunha localidade.
- Representación de sucesos en liñas de tempo.
- Curiosidade por coñecer a historia.
- Valoración da importancia das fontes da historia.
- Respecto cara aos restos antigos dos lugares nos que vive ou visita.
- Verificación do proceso de aprendizaxe: toma de conciencia do que sabe, aceptación dos erros ao autoavaliarse e perseveranza nas tarefas de recuperación.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES:

Bloque 1. Contidos comúns.

1. Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).
2. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para obter información aprender e expresar contidos sobre Ciencias Sociais.
3. Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.
4. Realizar traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter social, xeográfico ou histórico, mostrando habilidade para traballar tanto individualmente como de xeito colaborador dentro dun equipo.
5. Valorar o traballo en grupo, mostrando actitudes de cooperación e participación responsable, aceptando as diferenzas con respecto e tolerancia cara ás ideas e achegas alleas nos diálogos e debates.
6. Respetar a variedade dos diferentes grupos humanos e valorar a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre todos eles sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.
7. Participar dun xeito eficaz e construtivo na vida social creando estratexias para resolver conflitos.
8. Valorar a cooperación e o dialogo como forma de evitar e resolver conflitos,

- fomentando os valores democráticos.
9. Desenvolver a creatividade e o espírito emprendedor, aumentando as capacidades para aproveitar a información, as ideas e presentar conclusións innovadoras.
 10. Desenvolver actitudes de cooperación e de traballo en equipo, así como o hábito de asumir novos roles nunha sociedade en continuo cambio.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

1. Identificar os astros do sistema solar e a situación da Terra e da Lúa neste.
2. Explicar as características básicas da Terra e os movementos que realiza, identificando os movementos de rotación e translación e as consecuencias deles.
3. Nomear e identificar as capas que forman a Terra, describindo algunhas das súas características.
4. Describir características básicas da Lúa e dos movementos que realiza, identificando as fases lunares e as súas consecuencias.
5. Identificar e recoñecer os puntos cardinais, desenvolver hábitos de orientación e nocións espaciais básicas, explicando distintas formas de representar a Terra.
6. Adquirir unha idea básica do que é un plano e un mapa e dos elementos que adoita conter, valorar a súa importancia para orientarse, explicando o concepto de cartografía e o que representa.
7. Identificar os gases que forman o aire, explicando algunhas características de cada un deles.
8. Identificar a atmosfera, explicar as súas principais características e a súa estrutura valorando a súa función fundamental de protexer a vida no planeta.
9. Identificar e nomear fenómenos atmosféricos, describindo as causas que producen a formación das nubes e as precipitacións e investigando sobre os principais tipos de contaminación.
10. Identificar e explicar os estados en que se encontra a auga na natureza e os seus cambios de estado e posición describindo as paisaxes que forman.
11. Valorar a importancia do aire e da auga, desenvolvendo estratexias para reducir ou evitar a súa contaminación e para aforrar auga nas actividades cotiás.
12. Explicar que é unha paisaxe, identificar os principais elementos que a compoñen, describindo as súas características principais e valorando a importancia de protexer, coidar e respectar a paisaxe para as futuras xeracións.
13. Coñecer os elementos fundamentais do relevo e os ríos de Galicia.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

1. Adquirir conciencia do ámbito familiar do que forma parte e dos valores que fundamentan a vida en familia, valorando a convivencia pacífica e tolerante.
2. Recoñecer as características e trazos propios dos distintos grupos sociais, respectando e valorando as súas diferenzas.
3. Identificar e nomear os elementos que forman a localidade, describir as súas funcións e coñecer a súa organización social incorporando as normas cidadás de convivencia.
4. Describir municipio e comprender a estrutura básica dos concellos, coñecendo os servizos municipais como a súa organización e as funcións das persoas que o integran.
5. Identificar as manifestacións culturais populares que conviven no contorno, recoñecer a súa evolución no tempo e valoralas como elementos de cohesión social.

6. Respetar o cumprimento das normas básicas como peóns e usuarios de transportes e doutros servizos, recoñecendo o medio físico da localidade en relación co tráfico e desenvolvendo hábitos de conciencia cidadá referidos á circulación.
7. Explicar as diferenzas entre os produtos naturais e os produtos elaborados, identificando as actividades que se realizan para obtelos.
8. Identificar as actividades dos sectores produtivos, os seus principais tipos e as persoas que interveñen nelas.

Bloque 4. As pegadas do tempo.

1. Utilizar nocións e unidades temporais básicas (pasado, presente futuro), situando acontecementos da historia propia.
2. Identificar as unidades de medida do tempo histórico (ano, década, século, milenio, idade) para iniciarse na localización e ordenación de feitos históricos.
3. Adquirir o concepto de historia, coñecer as idades en que se divide e identificar as fontes históricas, coñecendo unha clasificación destas.
4. Identificar cambios sinxelos que se producen ao longo do tempo describindo a evolución que se produciu en diferentes aspectos da forma de vida.
5. Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas de vida humana no pasado valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar.
6. Coñecer os principais acontecementos e restos da Prehistoria e a Idade Antiga de Galicia.

ESTÁNDARES:

Bloque 1. Contidos comúns.

- 1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
- 2.1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (Internet, blogs, redes sociais...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.
- 2.2. Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as Tecnoloxías da Información e a Comunicación.
- 3.1. Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de xeito ordenado, claro e limpo.
- 3.2. Utiliza con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.
- 3.3. Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e escritos.
- 4.1. Realiza traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñen a busca, selección e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico.
- 5.1. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, e mostra habilidades para a resolución pacífica de conflitos.
- 5.2. Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario e respecta os principios básicos do funcionamento democrático.
- 6.1. Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes

grupos humanos sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.

- 7.1. Participa dun xeito eficaz e construtivo na vida social e crea estratexias para resolver conflitos.
- 7.2. Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e ámbitos (escola, familia, barrio etc.).
- 8.1. Valora a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos e fomenta os valores democráticos.
- 9.1. Mostra actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que lle fan activo ante as circunstancias que o rodean.
- 9.2. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.
- 10.1. Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas.
- 10.2. Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

- 1.1. Identifica a Terra como parte dun conxunto de corpos celestes que xiran arredor do Sol.
- 1.2. Describe a localización da Terra no sistema solar.
- 1.3. Localiza o Sol no centro do sistema solar e nomea os planetas que o forman.
- 1.4. Sitúa os planetas, segundo a súa proximidade ao Sol.
- 2.1. Describe a forma e algunhas características básicas da Terra.
- 2.2. Explica o movemento de rotación terrestre e as súas consecuencias.
- 2.3. Define día e hora como unidades para medir o tempo.
- 2.4. Describe día e noite como consecuencias da rotación terrestre.
- 2.5. Define ano e establece a súa equivalencia en días.
- 2.6. Explica o movemento de translación e as súas consecuencias.
- 2.7. Identifica as estacións, fixa a súa duración, e describe a luz solar nelas.
- 3.1. Identifica, nomea e describe as capas da Terra, e algunhas das súas características.
- 3.2. Describe a superficie da Terra e distingue entre os continentes, os mares e os océanos.
- 4.1. Describe a translación da Lúa e identifica e nomea as fases lunares.
- 5.1. Localiza os puntos cardinais, os polos, o ecuador, os hemisferios e o eixe de rotación en globos terráqueos e planisferios.
- 5.2. Describe o percorrido do Sol no ceo e elabora estratexias básicas para orientarse.
- 5.3. Identifica o compás e o GPS como instrumentos que serve para determinar a posición sobre superficie terrestre.
- 5.4. Diferencia globo terráqueo e planisferio en función das súas características.
- 5.5. Localiza e nomea continentes e océanos en globos terráqueos e planisferios.
- 6.1. Explica, de xeito sinxelo, que é a cartografía e que representa valorando a súa importancia como ferramenta fundamental de coñecemento científico.
- 6.2. Define plano e asocia planos sinxelos cos obxectos reais representados nel.
- 6.3. Identifica símbolos convencionais e interpreta lendas de planos sinxelos.
- 6.4. Define mapa e identifica e nomea distintos tipos de mapas explicando que é unha lenda nun mapa e para o que serve.

- 7.1. Explica a composición básica do aire e identifícao como elemento indispensable para a vida
- 8.1. Define atmosfera, coñece como varía esta coa altura e describe feitos e características das capas que se aprecian nela.
- 8.2. Explica, de forma sinxela como a atmosfera protexe á Terra dos extremos do frío da calor e da radiación solar.
- 9.1. Identifica e nomea algúns fenómenos atmosféricos.
- 9.2. Describe as causas que producen a formación de nubes e as precipitacións.
- 9.3. Realiza, con axuda, pequenas investigacións sobre os principais tipos de contaminación atmosférica.
- 10.1. Describe os cambios de estado da auga e as súas causas.
- 10.2. Identifica a calor e o frío como causas dos cambios de estado da auga e describe situacións naturais e artificiais nas que se produce este cambio.
- 10.3. Explica, de forma guiada, a influencia que a presenza da auga ten na paisaxe.
- 11.1. Explica como se distribúe a auga no planeta identificando e nomeando masas e cursos de auga.
- 11.2. Describe ordenadamente as fases nas que se produce o ciclo da auga.
- 11.3. Describe a distribución da auga doce e valora a súa importancia para a vida dos seres vivos.
- 12.1. Explica que instalacións e mediante que procesos se realizan a depuración de augas residuais e indica cales poden ser os seus usos posteriores.
- 12.2. Respecta o medio e coñece e asume pautas para reducir a contaminación e fai un uso responsable da auga.
- 13.1. Define paisaxe e identifica os elementos da paisaxe describindo as súas características principais.
- 13.2. Identifica e describe formas típicas do relevo de interior e de costa.
- 13.3. Describe as características máis importantes da paisaxe de Galicia.
- 13.4. Identifica os principais riscos e ameazas que afectan as paisaxes realizando accións dirixidas a previlos.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

- 1.1. Explica cales son os valores e sentimentos sobre os que se asenta a vida en familia.
- 1.2. Valora a achega de cada membro da familia e mostra respecto e empatía cara a todos eles.
- 2.1. Explica a organización familiar, escolar e local e identifica algunhas das funcións que desenvolven os seus membros.
- 2.2. Describe o traballo que desenvolven as persoas que nos rodean e a importancia deste para a sociedade no seu conxunto.
- 3.1. Enumera as características dos distintos tipos de localidades: aldea, vila e cidade, diferenciando entre poboación rural e urbana.
- 3.2. Identifica, describe e compara distintos tipos de barrios.
- 3.3. Identifica e nomea os elementos que forman a localidade e describe as súas funcións.
- 3.4. Valora a necesidade de coidar os elementos da súa localidade para uso e disfrute de todos.
- 3.5. Describe a organización social da localidade identificando e respectando as normas cidadás de convivencia e as bases sobre as que se fundamentan.
- 4.1. Define municipio e coñece os elementos que o integran explicando a estrutura do concello e as funcións que realiza.

- 4.2. Nomea e describe os servizos municipais, identifica as tarefas que realiza valorando o traballo das persoas que traballan neles.
- 5.1. Identifica e describe os principais monumentos da súa localidade e mostra unha actitude de respecto cara a eles.
- 6.1. Coñece e respecta as normas básicas de seguridade viaria e utilízalas como peón e como usuario dos medios de transporte.
- 6.2. Valora a importancia que ten o respecto das normas e sinais de tráfico e coñece o significado das máis comúns.
- 7.1. Identifica e define produto natural e produto elaborado e asóciaos coas actividades nas que se obteñen.
- 7.2. Nomea e identifica profesións relacionadas coa obtención de produtos naturais.
- 7.3. Identifica diferentes produtos elaborados, relaciónaos cos naturais de procedencia e coa actividade na que foron producidos.
- 7.4. Define artesanía, nomea distintos tipos e asóciaos cos produtos que elaboran e cos oficios artesáns.
- 7.5. Identifica e define industria, os seus tipos, asóciaos cos produtos que elaboran e nomea algunhas das súas profesións.
- 8.1. Nomea profesións do sector dos servizos e asóciaos correctamente co seu sector e coa actividade que realizan.

Bloque 4. As pegadas do tempo.

- 1.1. Define os tempos pasado, presente e futuro e elabora unha sinxela liña do tempo.
- 1.2. Describe sucesos asociados aos tempos pasado, presente e futuro.
- 1.3. Traza, de xeito aproximado, liñas de tempo sinxelas e asigna sucesos nelas.
- 1.4. Localiza no tempo e no espazo feitos do pasado.
- 2.1. Identifica as unidades ano, lustro, década, século e milenio e coñece as súas equivalencias.
- 2.2. Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico.
- 2.3. Ordena cronoloxicamente sucesos históricos, utilizando liñas de tempo.
- 3.1. Explica que é a historia, nomea as súas idades e ordénaas cronoloxicamente de forma guiada.
- 3.2. Describe fonte da historia e nomea algunhas fontes da historia representativas de cada unha das idades.
- 3.3. Identifica fontes históricas e relaciónaaas coa idade na que se xeraron.
- 5.1. Mostra curiosidade por coñecer as distintas formas de vida do pasado.
- 5.2. Respecta os restos históricos e valóraos como un patrimonio que debemos coidar e legar.
- 6.1. Coñece algúns aspectos fundamentais da historia de Galicia.
- 6.2. Coñece algúns acontecementos e restos da Prehistoria e a Idade Antiga de Galicia.

METODOLOXÍA:

Intégranse diversas disciplinas que estudan ás persoas como seres sociais e a súa realidade nos seus aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. O obxectivo das Ciencias Sociais é aprender a vivir en sociedade, coñecendo os mecanismos fundamentais da democracia e respectando as regras da vida colectiva. Por iso, os alumnos han de iniciarse en coñecer, utilizar destrezas e estratexias para poder dar resposta a aquilo que se lles pide e que consigan o proposto.

Debemos de ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais que hai

que seguir desenvolvendo. Estas fortalezas axudarannos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas a realizar estarán pensadas desde a teoría das Intelixencias Múltiples como posibilidade para que todo o alumnado chegue a comprender aqueles contidos que necesita adquirir para alcanzar os obxectivos de aprendizaxe que pretendemos.

Nesta área os alumnos iníciáanse en poñer en práctica os novos coñecementos, experimentar e comprobar a súa necesidade e utilidade reflexionando sobre o aprendido e sacando conclusións para a súa vida. Por iso, o traballo en grupo colaborador será un dos piares para adestrar cuestións de habilidades sociais e aspectos de contido que axudarán a consolidar aínda máis todo o traballado.

Os contidos da área de Ciencias Sociais están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados a contexto real, será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción e aplícalo a proxectos reais próximos ao alumnado.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:

Suxerimos o uso dos materiais seguintes:

- O libro do alumno para a área de Ciencias Sociais de 3.º E.P. en diferentes soportes.
- A proposta didáctica para Ciencias Sociais de 3.º E.P.
- Os recursos fotocopiáveis da proposta didáctica, con actividades de reforzo e ampliación.
- O caderno de traballo complementario ao libro do alumno.
- Os materiais dixitais asociados á unidade.

MÍNIMOS ESIXIBLES:

- Idea de paisaxe e dos elementos que a forman.
- Tipos de paisaxes segundo distintos criterios.
- Algunhas formas do relevo de paisaxes de interior.
- Algunhas formas do relevo de paisaxes costeiras.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- O profesorado pode seleccionar, entre os contidos procedementais propostos, os máis adecuados para que os seus estudantes alcancen os mínimos esixibles.
- Idea de plano e de mapa
- Elementos dun mapa. Os tipos de mapas. Globos terráqueos e mapamundis.
- Identificación dos polos, o eixe, os hemisferios e os puntos cardinais.
- Continentes da Terra e territorios españois: nomes e localización.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- A familia e as tarefas familiares. Os veciños e os amigos. A vida no colexio.
- A localidade e os seus tipos: aldeas, vilas e cidades. O concepto de barrio
- Elementos visibles e elementos ocultos da localidade.
- Conceptos de concello e de servizos municipais.
- Algunhas normas cidadás e a súa valoración.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- Os produtos naturais e a súa procedencia.
- Os produtos elaborados e os lugares onde se transforman.
- Os servizos e os seus oficios.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- Útiles ou utensilios: as ferramentas e as máquinas.
- Útiles usados na obtención de produtos naturais e elaborados, e nos servizos.

- As máquinas simples e as máquinas compostas.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.
- Pasado, presente e futuro. Unidades para medir o tempo histórico e as súas equivalencias.
- As idades da historia.
- As fontes da historia e a súa clasificación.
- Adquirir as destrezas mínimas para o desenvolvemento das competencias básicas.

ÁREA DE EDUCACIÓN PLÁSTICA

OBXECTIVOS:

1. Identificar os elementos dunha imaxe.
2. Elaborar unha historia secuenciada a partir de debuxos nos que aparezan diálogos representados en bocadillos.
3. Buscar, seleccionar, copiar e pegar imaxes de Internet noutro documento.
4. Observar como se crea o cine de animación.
5. Utilizar a unidade do centímetro cos segmentos.
6. Debuxar con regra rectas perpendiculares, paralelas e oblicuas.
7. Coñecer e representar unha circunferencia e un círculo.
8. Sinalar os elementos básicos da circunferencia.
9. Coñecer os tipos de ángulos e representalos: rectos, agudos e obtusos.
10. Identificar as simetrías nas composicións modulares.
11. Coñecer e analizar o concepto de textura e identificar dous tipos de texturas: naturais e artificiais.
12. Coñecer algúns temas dentro da pintura ao longo da historia: o bodegón.
13. Aprender a usar as témperas co procedemento correcto.
14. Analizar e debuxar o volume en formas planas facendo uso do claroscuro.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS:

Segunda quincena de setembro, mes de outubro e novembro, e primeira quincena de decembro.

- Observación
- Corpo humano: como parte da obra artística; como carácter na cuentística.
- Animais: posturas de cabalos en movemento; dragón alado; forma e cor da ra, o polbo e o tigre; composición dun dragón e o seu medio; peixes.
- Plantas: como elemento narrativo e formando parte da paisaxe.
- Obxectos: edificios, esculturas e elementos artísticos e narrativos.
- Paisaxes: ao amañecer, ao atardecer e pola noite.
- Conto con pictogramas.
- Arte: *As meninas*, de Velázquez; *As meninas* ou *A salina*, Equipo crónica; *As meninas*, de Picasso; *O parasol*, de Goya; *Muller con sombreiro*, de Henri Matisse; *A Gioconda*, de Leonardo da Vinci, composición estilo Escher; *O giraldillo de Sevilla*; representación da catedral de San Basilio.
- Pasos para construír un belén en 3D.
- Creación
- Completado dun crebacabezas.
- Representacións de animais e de posturas de cabalos.
- Sombreado: con distintos tons de gris: escuro, medio e claro; e con tramados.
- Cadro con manchas de cor conservando partes do fondo.

- Composición con papeis resgados.
- Perfilado de detalles.
- Elaboración dun conto con pictogramas.
- Coloreado de paisaxes con diferentes tonalidades.
- Composición dun retrato: versión de *A Gioconda*.

Segunda quincena de xaneiro, mes de febreiro e marzo.

- Observación
 - Figura humana: en relación a outros, na arte, personaxe fantástico (feito de froitas), en relación ao ámbito, ao estilo Picasso...
 - Animais: presentes nas obras de arte (coello, can...), galo en curral...
 - Plantas: froitas, plantas de xardín, plantas ao estilo Van Gogh.
 - Obxectos: xogos, elementos da paisaxe (urbano e rural), edificacións, catedral de Oviedo, nas adiviñas, inventos de distintas épocas históricas.
 - Paisaxe: xardín, de montaña, vila costeira, urbana.
 - Adiviñas.
 - Arte: xogo e arte, *Cea no xardín*; Esaias Van de Velde, o Vello; *A igrexa de Saint-Tropez*, Paul Signac; catedral de Oviedo.
 - Construción de tarxeta pregada.
 - Xogo: regras.
- Creación
 - Elaboración dun crebacabezas.
 - Composición de personaxe froiteiro.
 - Composición de paisaxe pregada.
 - Sombreado: con tramados de cor a base de puntos e raias, sombreado bicolor e tonal.
 - Composición de escenas con figuras en movemento.
 - Composición con papeis resgados.
 - Perfilado de detalles.
 - Realización de debuxo con manchas de cera branda.
 - Elección de debuxo como solución a unha adiviñanza. Debuxo e coloreado.
 - Opción de regras de xogo.

Tres últimas semanas de abril, mes de maio y tres primeiras semanas de xuño.

- Observación
 - Figura humana: posturas, xestos da cara, na escultura, na pintura abstracta, no fondo do mar.
 - Animais: para representar (musicais, teatro, marionetas...), no fondo do mar, como parte dun conto.
 - Plantas: plantas e flores na arte, árbores de montaña e na obra artística, corais no fondo mariño, plantas e árbores na representación teatral.
 - Obxectos: como parte do decorado teatral, como parte da obra pictórica (definidos na obra abstracta), a escultura, a caracterización do montañeiro, os elementos do submarinista e do pescador, materiais de reciclado, ponte, edificios, atrezzo e escenario da obra de teatro.
 - Paisaxe: terraza mariña, paisaxe de montaña, o fondo do mar, «claro do bosque», de pesca, «o bosque dos soños».
 - Conto con pictogramas.
 - Arte: musical *O rei león*; marionetas de Palermo; obra de teatro *O bosque dos*

soños; A terraza de Sainte-Adresse, de Claude Monet; *A dama de Baza; A italiana*, de Pablo Picasso; *O claro do bosque*, de Paul Cézanne.

- Elaboración de tarxeta pregada.
- Creación
- Elaboración dun crebacabezas.
- Composición de figuras e xestos.
- Composición: de paisaxe de montaña, recortable pregable.
- Sombreado: con tons de gris.
- Versión de obras artísticas: de Picasso (con formas xeométricas e perfilado); de A dama de Baza, de *O claro do bosque*, de Cézanne.
- Composición do fondo do mar.
- Composición con materiais.
- Perfilado de detalles.
- Realización de paisaxe con manchas de cera branda.
- Elaboración dun conto con pictogramas.
- Memorización de texto teatral. Interpretación do personaxe.
- Realización de conto e portada.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES:

Debuxo xeométrico.

1. Reproducir e sumar segmentos que previamente foron medidos utilizando como unidade o centímetro.
2. Debuxar por aproximación, utilizando a regra, rectas perpendiculares, paralelas e oblicuas.
3. Diferenciar os conceptos de circunferencia e círculo asociándoos aos conceptos de liña e plano.
4. Identificar os elementos básicos da circunferencia.
5. Sinala e diferencia ángulos rectos, agudos e obtusos.
6. Diferenciar a repetición por translación e simetría en composicións modulares.

Expresión artística.

1. Identificar o plano como un elemento configurador da forma, tanto en obras artísticas como en producións propias.
2. Enumerar as cores primarias coñecendo por que adquiriron esta denominación.
3. Definir de xeito oral e escrita o concepto de textura, identificando a diferenza entre texturas naturais e artificiais.
4. Recoñecer o bodegón como un dos temas dentro da pintura ao longo da historia, reproducindo paisaxes reais ou imaxinarios.
5. Utilizar as témperas nas súas composicións coñecendo o procedemento para o seu uso.
6. Representar o volume en formas planas facendo uso do claroscuro.

ESTÁNDARES

Debuxo xeométrico.

- 1.1. Mide e posteriormente reproduce segmentos a partir de medidas expresadas en centímetros.
- 1.2. Suma segmentos graficamente utilizando a regra.
- 2.1. Debuxa por aproximación con régula grupos de rectas paralelas, perpendiculares e oblicuas.
- 2.2. Realiza unha composición que despois colorea utilizando tramas de rectas paralelas e perpendiculares.
- 3.1. Compón imaxes con círculos e circunferencias utilizando como persoais obxectos cotiáns.
- 4.1. Debuxa e colorea circunferencias con persoais que posteriormente secciona utilizando os conceptos de radio, diámetro, corda e arco.
- 5.1. Debuxa ángulos rectos, agudos e obtusos utilizando a regra.
- 6.1. Analiza e repite estruturas modulares (series) realizadas con cadrados e triángulos por translación e simetría.

Expresión artística.

- 1.1. Coñece as posibilidades expresivas do plano como configurador da forma.
- 1.2. Identifica o uso do plano en obras artísticas de artistas do século XX.
- 1.3. Realiza composicións utilizando planos para configurar diferentes formas.
- 2.1. Comprende o porqué da identificación das cores maxenta, cian e amarelo como cores primarias.
- 2.2. Utiliza as cores primarias na creación de producións gráficas propias.
- 3.1. Coñece o concepto de textura e defíneo de xeito oral e escrita.
- 3.2. Identifica na natureza diferentes texturas e sabe expresalo utilizando un vocabulario específico.
- 3.3. Recoñece na súa contorna texturas creadas de xeito artificial e expresa as súas características cun vocabulario apropiado.
- 4.1. Identifica o bodegón en obras de distintos artistas e percibe as diferenzas de representación en obras barrocas e do século XX.
- 4.2. Realiza debuxos de bodegóns a partir de instalacións que realiza o docente na clase.
- 5.1. Utiliza as témperas de xeito apropiado coñecendo as posibilidades que ofrece este material.
- 5.2. Comprende a necesidade de manter a orde e a limpeza tanto durante o proceso de creación como ao final do mesmo.
- 6.1. Comprende que o claroscuro é unha técnica para representar o volume en obras gráficas.
- 6.2. Representa obxectos sinxelos aos que dá volume utilizando o claroscuro.

METODOLOXÍA:

O proceso de aprendizaxe no ser humano non pode estar afastado do desenvolvemento dos seus facetas artísticas que lle serven como un medio de expresión das súas ideas, pensamentos e sentimentos. Desde esta perspectiva, entender, coñecer e investigar desde idades temperás os fundamentos de devanditas linguaxes vai permitir ao alumnado o desenvolvemento da atención, a percepción, a intelixencia, a memoria, a imaxinación e a creatividade. Ademais, o coñecemento plástico permitirá o goce do patrimonio cultural e artístico, ao valorar e respectar as achegas que se han ir engadindo ao mesmo.

O alumnado do século XXI non pode estar afastado do coñecemento das tecnoloxías propias deste século; así pois, terá a posibilidade de aprender a utilizar, de forma responsable, as posibilidades que as tecnoloxías da información e a comunicación ofrecen para o desenvolvemento das capacidades artísticas no alumnado.

Debemos ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais, polo que haberá que poñer en xogo diferentes habilidades para que o propio alumno coñeza onde residen as súas fortalezas.

Cada unha das fortalezas individuais do alumnado axudaranos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas a realizar estarán pensadas desde a Teoría das Intelixencias Múltiples como posibilidade para que todo o alumnado chegue a adquirir todos aqueles aspectos que necesitan para poder desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

Nesta área os alumnos iníciense no coñecemento e aprecio do feito cultural en xeral, polo que terán que formarse en habilidades e actitudes que permitan acceder a manifestacións artísticas que lles leven a poder desenvolver a súa capacidade crítica.

O traballo en grupo colaborativo será unha forma de adestrar as diferentes habilidades e destrezas para chegar ao desexo e vontade de cultivar a propia capacidade estética e creadora cun interese por participar na vida cultural e por contribuír á conservación do patrimonio cultural e artístico, tanto da propia comunidade como doutras comunidades.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:

- Lapis de cores, lapis, goma de borrar, tesoiras, pegamento, plastilina, ceras brandas, rotuladores, témpera e pincel, papel pinocho.
- Material reciclado: oveiras de cartón, caixa de cartón, rolos de papel hixiénico ou de cociña, papel de aluminio, la, pau, revistas e xornais.
- Material dixital: vídeos e crebacabezas de obras de arte, actividades interactivas compositivas, actividades de técnicas plásticas con barra de ferramentas.
- Consulta de páxinas web e actividades de reforzo e ampliación para atender á diversidade do alumnado.

MÍNIMOS ESIXIBLES:

- Identificar formas e cores nas imaxes que se presentan.
- Recoñecer e interpretar diferentes versións dunha mesma obra artística.
- Imitar o trazado das tramas para sombrear os modelos.
- Utilizar o lapis de grafito no sombreado e conseguir diferentes tons.
- Interpretar esquemas de animais diferentes reproducíndoos convenientemente.
- Coñecer esculturas famosas e obras pictóricas do ámbito e doutras culturas.
- Reproducir paisaxes que representen distintos momentos do día e da noite.
- Verbalizar correctamente as instrucións para construír motivos do Nadal.
- Valorar as obras de arte doutras culturas e da propia.
- Combinar pictogramas con palabras para completar un conto.
- Motivar a percepción visual; ensinar a captar os elementos significativos dunha obra.

VALORES SOCIAIS E CÍVICOS:

OBXECTIVOS:

1. Elaborar unha imaxe realista dun mesmo atendendo ás características físicas e á

- personalidade
2. Realizar tarefas que permitan a autoconciencia emocional, a expresión das emocións e o respecto polas motivacións e intereses persoais.
 3. Tomar conciencia dos propios sentimentos negativos para canalizar as emocións, superar os problemas e desenvolver un maior autocontrol.
 4. Proceder de forma reflexiva antes de actuar sopesando os pros e os contras das súas accións
 5. Xerar situacións que promovan a responsabilidade, a iniciativa persoal e accións creativas que posibiliten a consecución dos obxectivos propostos.
 6. Valorar os dereitos dos nenos referidos á axuda e á protección destes explicando condutas que aseguren o cumprimento destes dereitos e resaltando a igualdade de dereitos de nenos e nenas en situacións reais do contexto social.
 7. Participar en actos comunicativos diversos que permitan expresar abertamente ideas, sentimentos, intereses e/ou necesidades considerando ás persoas que o rodean sen renunciar aos seus propios dereitos.
 8. Coñecer elementos da paralinguaxe, como a dicción, o ton e a actitude corporal, e a súa función dentro da comunicación, e apreciar a relación que hai entre a comunicación verbal e a non verbal durante calquera acto de comunicación.
 9. Participar en discusións que permitan explicar e entender ideas e opinións persoais, escoitando de forma activa antes de responder os demais.
 10. Realizar dinámicas de *role-playing* nas que se ofrezca a oportunidade de empatizar coas actitudes, os sentimentos e as reaccións dos demais, afrontando diversas respostas emocionais.
 11. Valorar e respectar as diferenzas individuais intentando comprender e tolerar diversas maneiras de actuar ante unha mesma situación.
 12. Tomar conciencia da importancia das relacións entre os compañeiros, as aprendizaxes que xeran e os vínculos de afecto que se establecen.
 13. Participar en actividades mostrando sensibilidade cara aos estados de ánimo e intereses dos demais.
 14. Traballar en equipo utilizando o diálogo e estratexias de medición para resolver conflitos, coñecer as persoas e favorecer a interdependencia positiva do grupo.
 15. Resolver conflitos que se dan na vida cotiá, expresando as nosas demandas de forma pacífica e asertiva.
 16. Identificar e respectar as normas que rexen a convivencia no contexto escolar e local.
 17. Entender e apreciar a solidariedade social como medio de axuda e mellora do benestar familiar e escolar.
 18. Planificar actividades que promovan o uso adecuado de bens naturais e a conservación do medio.
 19. Analizar situacións e normas básicas de mobilidade vial para evidenciar as causas e as consecuencias dos accidentes de tráfico.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS:

1º TRIMESTRE:

- Reflexionar sobre o seu propio aspecto físico.
- Recoñecer virtudes e defectos.
- Aprender a ser pacientes.
- Aprender a organizarse.
- Colaborar nas tarefas da casa.
- Loitar polos seus dereitos.
- Recoñecer as boas ideas.

2º TRIMESTRE:

- Comunicarse mediante acenos e xestos.
- Comunicarse mediante palabras.
- Esforzarse en entenderse.
- Pensar antes de falar.
- Recoñecer os sentimentos.
- Ser tolerantes.
- Tratar de ser xustos.

3º TRIMESTRE:

- Facer bos amigos.
- Cumprir as normas.
- Saber dicir que non.
- Resolver conflitos.
- Ser bos compañeiros/as.
- Respectar o medio.
- Ser prudentes.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES:

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

1. Formar unha imaxe axustada dun mesmo, das súas características e posibilidades, desenvolvendo a autoestima e a independencia emocional.
2. Desenvolver o autoconhecimento e o respecto dos propios intereses e motivacións participando nos traballos de equipo.
3. Canalizar as emocións e buscar o benestar persoal a través do diálogo interno.
4. Reflexionar sobre as accións, identificando vantaxes e inconvenientes dunha decisión antes de tomala e xerando iniciativas e alternativas persoais.
5. Coñecer o carácter universal dos dereitos do neno e comprender a importancia dos dereitos dos nenos e das nenas relativos á axuda e á protección, realizando unha valoración razoada de condutas en relación á protección destes dereitos.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

1. Practicar unha comunicación aberta e directa, expresando os propios intereses e necesidades e tendo en conta as outras persoas sen renunciar aos propios dereitos.
2. Saber escoitar antes de responder entendendo e aceptando as opinións dos demais.
3. Comprender as actitudes, os sentimentos, os problemas e as reaccións dos outros, poñéndose no seu lugar e afrontando de modo adecuado as súas respostas emocionais.
4. Adoptar unha actitude positiva ante as diferenzas individuais, identificando diferentes maneiras de actuar ante unha mesma situación, comprendéndoas e tolerándoas.
5. Apreciar as relacións entre compañeiros, valorando as aprendizaxes que orixinan e a posibilidade que ofrecen de establecer vínculos de afecto.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

1. Mostrar iniciativas de participación respectando os estados de ánimo e os intereses dos demais.
2. Practicar a resolución de conflitos reflexiva e dialogante comprendendo que a mediación é unha vía pacífica de afrontar os conflitos, que axuda a dialogar coas persoas, comprendelas, aceptalas e chegar a acordos con elas.

3. Explicar con respecto os intereses e as necesidades, sen renunciar aos propios dereitos, entendendo que a asertividade se basea nunha comunicación adecuada.
4. Coñecer e respectar as normas de convivencia no ámbito local.
5. Comprender a correlación entre dereitos e deberes, valorando situacións reais en relación cos dereitos do neno e respectando a igualdade de dereitos de nenos e nenas no contexto social.
6. Valorar a solidariedade e contribuír ao benestar da familia e da clase comprendendo e apreciando a vida en sociedade e a interculturalidade.
7. Realizar un uso responsable dos bens da natureza, comprendendo e interpretando sucesos, analizando causas e predicindo consecuencias.
8. Valorar as normas de mobilidade vial, analizando as causas e as consecuencias dos accidentes de tráfico.

ESTÁNDARES:

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

- 1.1. Identifica e expresa adecuadamente os seus estados emocionais.
- 1.2. Realiza unha análise realista da súa realidade persoal e social.
- 1.3. Manifesta actitudes asertivas na interacción social.
- 2.1. Manifesta sentimentos positivos cara a un mesmo e confía nas propias posibilidades participando en actividades cooperativas.
- 2.2. Consegue a aceptación dos compañeiros e forma parte activa nas dinámicas de grupo.
- 3.1. Mantén unha actitude positiva ante os contratempos durante a realización das tarefas.
- 3.2. Utiliza o pensamento positivo para regular as emocións desagradables.
- 3.3. Sabe esperar as gratificacións e tolera a frustración durante a realización das tarefas escolares.
- 4.1. Delibera e decide de forma responsable sobre as propias accións, expresándoo se é necesario.
- 4.2. Experimenta e mostra satisfacción na realización das tarefas.
- 4.3. Realiza as tarefas dándose razóns para obter entusiasmo e interese.
- 5.1. Comprende e expón oralmente a importancia de que todos os nenos e nenas reciban axuda.
- 5.2. Investiga a situación dos nenos e as nenas traballadores nalgúns países.
- 5.3. Razona publicamente sobre as consecuencias da explotación infantil e a trata de nenos e nenas.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

- 1.1. Expresa libremente sentimentos e pensamentos durante as conversacións e os debates na aula.
- 1.2. Comunícase de modo tranquilo e agradable cando dialoga en clase.
- 1.3. Utiliza correctamente a dicción, o ton e a actitude corporal en exposicións orais.
- 2.1. Mostra interese ao escoitar e dálle sentido ao que oe no traballo cooperativo.
- 2.2. Escoita e entende desde o punto de vista do que fala no traballo cooperativo.
- 2.3. Responde de forma reflexiva sobre o tema que se trata durante o traballo cooperativo.
- 3.1. Interpreta as actitudes dos demais e elabora hipótese sobre as causas que as inducen e os sentimentos que as acompañan nas actividades cooperativas.
- 3.2. Explica a forma en que outras persoas resolven algúns problemas durante a avaliación.

- 3.3. Responde a reaccións inesperadas dos seus compañeiros con tranquilidade durante as tarefas interactivas na aula.
- 4.1. Comprende e pon de manifesto a posibilidade de aprender das diferentes maneiras de actuar ao colaborar.
- 4.2. Mantén relacións próximas e comprensivas cos compañeiros nas actividades grupais.
- 4.3. Ofrece confianza e confía nos demais na interacción social da aula.
- 5.1. Comprende e valora as relacións de compañeirismo e amizade na autoavaliación.
- 5.2. Manifesta o seu goce coas experiencias compartidas cos compañeiros na aula e no colexio.
- 5.3. Acepta as achegas das outras persoas para ampliar a realidade nos intercambios de ideas.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

- 1.1. Actúa valorando as consecuencias das accións.
- 1.2. Desenvolve actitudes de respecto e solidariedade cara aos demais.
- 1.3. Expressa publicamente a súa valoración da amizade e a importancia de coidar as relacións.
- 2.1. Expressa o modo en que resolvería conflitos reais ou simulados.
- 2.2. Entende que hai máis dunha forma de resolver os problemas e emprega o pensamento creativo para encontrar solucións a conflitos.
- 2.3. Representa conflitos desde o punto de vista das partes.
- 3.1. Deféndese, expresa queixas adecuadamente e é capaz de pedir favores durante a interacción social na aula.
- 3.2. Establece vínculos comunicativos sen agredir os seus interlocutores nin quedar sometido á súa vontade na aula e durante o xogo.
- 3.3. Confía nas súas posibilidades de defender os posicionamentos persoais sen distanciarse dos demais cando traballa en equipo.
- 4.1. Coñece e respecta normas elementais de relación e convivencia no ámbito local.
- 4.2. Regula o seu comportamento en diferentes situacións cotiás de acordo coas normas do colexio.
- 5.1. Expón verbalmente a correlación entre dereitos e deberes.
- 5.2. Razona a valoración de situacións reais, expostas na internet, en relación cos dereitos do neno.
- 5.3. Expón mediante traballos de libre creación as conclusións da súa análise crítica das diferenzas na asignación de tarefas e responsabilidades na familia e na comunidade escolar en función do sexo.
- 6.1. Desenvolve hábitos de convivencia e comportamento responsables.
- 6.2. Valora a vida en sociedade e as relacións cos demais.
- 6.3. Mostra interese polos demais e predisposición a compartir pensamentos e sentimentos nun clima de confianza e respecto mutuo.
- 6.4. Valora outras culturas e interacciona de forma positiva con diferentes persoas.
- 7.1. Mostra interese pola natureza que o rodea e séntese parte integrante dela.
- 7.2. Participa na medida das súas posibilidades na conservación dos bens naturais, razoando os motivos.
- 7.3. Leva a cabo pequenas iniciativas para participar no uso adecuado de bens naturais razoando os motivos e expoñéndoo mediante imaxes dixitais.
- 8.1. Colabora en campañas escolares sobre a importancia do respecto das normas de educación vial.
- 8.2. Investiga sobre as principais causas dos accidentes de tráfico coa axuda das tecnoloxías da información e a comunicación.

8.3. Expón publicamente as consecuencias de diferentes accidentes de tráfico.

METODOLOXÍA:

Os alumnos han de formarse na reflexión e a vivencia dos valores ao longo de toda a Educación Primaria; para iso, deberán formarse no respecto dos dereitos humanos e Das liberdades fundamentais e prepararse para asumir unha vida responsable nunha sociedade libre e tolerante coas diferenzas.

Debemos ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais que axudarán a construír a súa identidade individual para poder chegar a construír unha sociedade colectiva con valores cívicos e socialmente recoñecidos.

Cada unha das fortalezas individuais do alumnado axudaranos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas a realizar estarán pensadas desde a teoría das intelixencias múltiples como posibilidade para que todo o alumnado chegue a adquirir todos aqueles aspectos que necesitan para poder desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

Nesta área, os alumnos iníciase no desenvolvemento da estimulación do pensamento crítico, a asimilación de valores, na toma de decisións desde xuízos morais e resolución de problemas polo que deberán manexar diferentes destrezas que impliquen o traballo en grupo colaborador como unha forma de adestrar as diferentes habilidades para desenvolver a capacidade de crear espazos de convivencia pacífica, democrática cuns valores socialmente recoñecidos.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:

- Vídeos, cancións, contos.
- Encerado tradicional ou dixital.
- Folios ou cartolinas pequenas e grandes.
- Lapis de cores e rotuladores.
- Tesoiras e pegamento.
- Reprodutor de CD e música variada.
- Posits.

MÍNIMOS ESIXIBLES:

Observar no alumnado comportamentos e actitudes solidarias no ámbito escolar e social, así como a autoestima e autocontrol.

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

- Análise de tarefas.
- Comprobación de traballos escritos.
- Probas de control.
- Resolución de exercicios.
- Caderno de clase.
- Esfuerzo e actitude positiva cara a materia.
- Na avaliación diferenciaranse tres momentos:

Avaliación inicial, para establecer o punto de partida do alumnado. Levarase a cabo ao inicio do curso.

Avaliación continua, ao longo de todo o curso permitiranos regular todo o proceso, xestionar erros e consolidar éxitos

Avaliación final, para determinar ata que punto se acadaron os obxectivos propostos e facer propostas de mellora para vindeiros cursos.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

En xeral, na avaliación teranse en conta os aspectos actitudinais ademais das probas de avaliación orais ou escritas.

A actitude terá un peso dun 20 % na valoración final. Os controis contarán un 50 % e os traballos, fichas, cadernos, probas orais, etc contribuirán a un 30 % da nota definitiva.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE:

- Actividades de reforzo e ampliación, na proposta didáctica e no libro dixital.
- Fichas de reforzo e de ampliación, nos recursos fotocopiabes e no libro dixital.

PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES:

Realizaranse actividades coa alumnado con materias pendentes que lle permitan acadar os obxectivos da área suspensa. As actividades estarán incluídas na programación. A atención será individualizada dentro da dinámica diaria das clases.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES:

- Participar nas celebracións de festas co Centro, magosto, Entroido, et e as programadas polo equipo de actividades complementarias e extraescolares en colaboración do equipo da biblioteca e de dinamización da Lingua Galega.
- Ao longo do curso faranse saídas e visitas culturais.
- escoitar a locución da lectura da unidade no CD-Audio, onde se sitúa e contextualiza o fragmento seleccionado.
- Ampliar o traballo sobre os textos literarios e non literarios facendo unha visita guiada á biblioteca do colexio. Alí, en grupos, poderán facer unha pequena selección de textos segundo os criterios vistos na aula.
- Recortar palabras de diferentes xornais e revistas, con distinto formato, cores, etc. e colocalas alfabeticamente no taboleiro de clase.
- Adiviñas con nomes de letras.
- Por grupos, inventar un alfabeto.

ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR:

OBXECTIVOS:

- Transmitir aos alumnos/as que a lectura supón, momentos de tranquilidade e divertimento.
- Dar a coñecer e aprender textos de tradición oral: ditos, tabalinguas, et.
- Coñecer autores e que os seus nomes se vaian facendo familiares.
- Coñecer distintos xéneros literarios: cómic, conto, poesía, et.
- Ampliar vocabulario.
- Coñecer, por medio da lectura, outras culturas e maneiras de vivir.
- Ampliar os coñecementos das distintas áreas.

METODOLOXÍA

No curso de 3º de Primaria, traballamos esta disciplina en todas as áreas a través das lecturas que introducen as unidades e paralelamente, a comprensión lectora.

Na “hora de ler”, á que lle dedicamos 20 minutos diarios, os alumnos/as baixan á biblioteca do centro e cada un deles escolle dous títulos, coa supervisión da mestra, segundo os seus gustos e intereses. Estes libros deposítanos no andel da biblioteca de aula e durante unha tempada (dous meses, máis ou menos) van rotando entre eles. Pasado este tempo, volvemos á biblioteca do centro e cambiámoslos por outros.

ACTIVIDADES A REALIZAR NA “HORA DE LER”

- Lectura silenciosa e individual.
- Realización de marcapáxinas para marcar onde quedan e poder seguir ao día seguinte.
- Lectura en alto dalgún conto ou fragmento por parte dun alumno ou alumna ao resto da clase.
- Memorización de poesías que despois recitarán noutros cursos.
- Información sobre palabras descoñecidas que aparecen nos textos.
- Recomendacións, entre eles, dos libros que máis lles gustan.

INTEGRACIÓN DAS TICs:

Utilización da pizarra dixital na aula para actividades coas áreas. Visita á aula de Informática para familiarizar ao alumnado coas novas tecnoloxías e realizar actividades para ampliar os seus coñecementos.

CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN:

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e desenvolvemento de programacións didácticas. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos unha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto. Pódese realizar ao final de cada trimestre para recoller as melloras no seguinte.